

Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii (P.R.E.T.)

Scopul general al Proiectului pentru Reforma Educației Timpurii este acela de a îmbunătăți calitatea infrastructurii sistemului de educație preșcolară și de a se adresa nevoilor de bază ale copiilor prin intermediul îmbunătățirii serviciilor, pentru a le permite acestora să-și valorifice potențialul într-un grad maxim și să îi pregătească pentru un start bun la școală și în viață.

Mai precis, P.R.E.T. urmărește:

- Să îmbunătățească infrastructura actuală a sistemului de educație timpurie pentru copiii de la 3 la 6/7 ani prin reabilitarea și dezvoltarea unităților de educație;
- Să îmbunătățească nivelul calității educației preșcolare prin perfecționarea cadrelor didactice și asigurarea unor materiale didactice corespunzătoare;
- Să eficientizeze sistemul educațional prin crearea Centrelor de Resurse pentru Educație și Dezvoltare, precum și prin dezvoltarea sistemului de management educațional al Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului.

Proiectului pentru Reforma Educației Timpurii se va desfășura la nivel național, în toate județele României (inclusiv municipiul București) ca parte a programului mai larg de reformă a educației timpurii din România și a strategiei complexe de reformă a educației timpurii (2005 - 2011) dezvoltate de M.E.C.T.

Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii include următoarele **componente** (direcții de acțiune):

- **Componenta 1: Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii**, având ca obiectiv îmbunătățirea infrastructurii celor mai defavorizate grădinițe, astfel încât acestea să ajungă la un standard minim de funcționare, precum și asigurarea spațiilor necesare unităților care au avut de suferit de pe urma procesului de retrocedare a imobilelor naționalizate.
- **Componenta 2: Formarea și perfecționarea personalului din grădinițe** (manageri, cadre didactice, asistente, administratori și alte categorii), în cadrul căreia se urmărește dezvoltarea și livrarea de programe integrate de dezvoltare profesională pentru educatori (aproximativ 35.000 de persoane), personalul de îngrijire - îngrijitori, asistenți, personal medical - (aproximativ 13.000), manageri (circa 2.500) și părinți.
- **Componenta 3: Dezvoltarea capacității sistemului de a oferi servicii de calitate** prin dotarea grădinițelor cu material didactic, jocuri educative și alte materiale necesare procesului de educație timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani, înființarea rețelei de Centre de Resurse pentru Educație și Dezvoltare (CRED), înființarea unor servicii specifice pentru copiii cu vârste între 0 - 6/7 ani cu dizabilități și nevoi speciale, creșterea capacității MECT și a autorităților locale de a monitoriza, evalua și dezvolta politici educaționale.

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului
Unitatea de Management al Proiectelor pentru Învățământul Preuniversitar

PROIECTUL PENTRU REFORMA EDUCAȚIEI TIMPURII

Gata pentru școală

Modul pentru educatori

București
2008

Prezenta lucrare face parte din seria *Module pentru formarea și perfecționarea personalului din grădinițe* elaborată în cadrul *Proiectului pentru Reforma Educației Timpurii, Componenta 2: Formarea și perfecționarea personalului din grădinițe* cofinanțat de Guvernul României și de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE).

Lucrarea a fost realizată de o echipă de consultanți ai instituțiilor care asigură în parteneriat asistența tehnică a Proiectului: *Educația 2000+ Consulting, Asociația Centrul „Step by Step” pentru Educație și Dezvoltare Profesională și Fundația Centrul Educația 2000+*.

Echipa de coordonare din partea MECT-UMPIP:

Mihaela Ionescu
Irina Velter

Echipa de coordonare din partea Asistenței Tehnice:

Monica Dvorski
Cristiana Boca
Emilia Lupu

Coordonator serie module de formare:

Cristiana Boca

Autori:

Nicoleta Stănică, Daniela Stoicescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Gata pentru școală: modul pentru educatori / Cristiana

Boca (coord.), Nicoleta Stănică, Daniela Stoicescu -

București: Educația 2000+, 2009

Bibliogr.

ISBN 978-973-1715-15-5

I. Stănică, Nicoleta

II. Stoicescu, Daniela

371

Ilustrație copertă: Grădinița Bambi Step by Step București

Design copertă: Millenium Design Group

Layout & DTP: Millenium Design Group

Imagini interior: Grădinița Bambi Step by Step București

Coperta și interior: Millenium Design Group

© 2008 Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Unitatea de Management a Proiectelor pentru Învățământul Preuniversitar București. Toate drepturile rezervate.

Gata pentru școală

[argument]

Știați că există o zi în care parcă toți membrii unei familii ar avea 6 sau 7 ani?

Atunci, în acea zi, fiecare își pune toamna pe unde are loc: în ghiozdan, în gând, în suflet, în priviri și o cară în curtea școlii, împreună cu multe, multe emoții și gânduri:

„Am numai șase ani și opt luni și tocmai intru în clasa I.
Mi-e teamă de prima zi...
Genunchii îmi tremură, ghiozdanul este prea mare, doamna nu e a mea,
iar în minte aud sfaturile mamei, amestecate cu ale doamnei educatoare:
« Să nu aștepti să întrebe de două ori, să răspunzi repede, înaintea celorlalți! »
« Să spui tot ce știi, că doar n-am pierdut timpul degeaba în anul pregătitor! »
« Vreau să fii cel mai bun copil din clasă, doar pe tine te am și trebuie să devii cineva! »
Îmi vine să plâng și să fug. Cum o să mulțumesc pe toată lumea? Dacă literele sau cifrele nu vor mai fi la fel și eu nu le voi mai recunoaște?
Nu știu dacă mai vreau la școală...”

„Uneori, imaginația este de-a dreptul săracă pe lângă realitate...
Mă trec fiorii gândindu-mă la nebunia acestei zile care ar fi trebuit să fie frumoasă și ceva mai bine organizată.
8:30. Curtea școlii. Curtea interioară. Nimeni. Sala de sport, plină. În stânga sălii de sport, puhoi de copii. În ploaie. Mă strecor cu greu, îmi cer scuze. Protejez, când pe fetița mea, când florile din mâinile mele.
Doamne ajută, i-am găsit clasa!
Din difuzoare se aud cei 3 preoți de pe scena sălii. Nimeni nu-i ascultă. Inutil de lungă (30 de minute!), cuvântarea preotului.
În sală sunt peste 30 de grade...
Mi-aș fi dorit un altfel de început...”

„15 septembrie... Primul clopoțel pentru unii și un alt clopoțel pentru mine.
Al câtelea, oare?
Sună cunoscut: mare de copii, ocean de părinți, bunici, frați, surori, colegi vechi și noi
... agitație... emoții...
O să-mi dispară vocea... Toamna trecută n-am putut să articulez un sunet aproape toată săptămâna...
Oare ce noutăți ne mai aduce și anul acesta?
Este o provocare să trăiești în fiecare toamnă un nou început...”

Reflecții

Educatori

Cui aparțin monologurile de mai sus?

Sunt îndreptățite temerile/ părerile exprimate? Listați argumente PRO și CONTRA.

Închipuiți-vă că vă aflați în locul personajelor identificate. Ce gânduri v-ar frământa la început de an școlar, ținând seama de experiența trăită până acum?

Este firească teama copiilor de 6/ 7 ani pentru școală? Argumentați răspunsul.

Considerați că stă în puterea fiecăruia dintre actorii implicați într-un astfel de eveniment important să reducă aspectele negative care ar putea apărea? Argumentați răspunsul.

Note

Portretul copilului de 6–7 ani

capitolul

[1]

Dacă ne-am imagina trecerea de la perioada preșcolară la perioada școlară ca un pod între două maluri, poate am înțelege mai bine de ce a apărut nevoia scrierii acestui modul.

Cu cât podul ar fi mai trainic, mai sigur și mai ușor de traversat, cu atât actorii implicați în acest act (copii, educatori, părinți, comunitatea din care fac parte aceștia) ar avea mai puține temeri.

Având în vedere faptul că urmărim cu toții să ne înarmăm copiii cu competențe cerute de caracteristicile secolului pe care îl traversăm – comunicarea orală și scrisă, gândirea critică, rezolvarea de probleme, colaborarea, creativitatea, leadership-ul, adaptabilitatea, responsabilitatea și auto-orientarea – atunci ar trebui să gândim procesul educației continuu, fără disfuncționalități care frânează dezvoltarea, la trecerea dintre cicluri.

Ce ar trebui să știe un educator, atunci când își conduce grupul de copii de la grădiniță spre clasa I?

Ar trebui să cunoască elementele definitorii ale personalității copilului de 6–7 ani și ar mai trebui să știe, în calitate de specialist în educație, cum să-i ajute pe ceilalți, părinți, alți adulți implicați în acest demers, să sprijine intrarea copilului în clasa I.

Specialiștii spun că există șapte elemente cheie care stau la baza succesului pe care copiii îl vor avea în școală (Daniel Goleman, *Inteligența emoțională*):

1. **Încrederea** – sentimentul de siguranță, certitudinea că se poate bizui pe ajutorul celor din jur în demersul său spre cunoaștere și devenire;
2. **Curiozitatea** – dorința de a cunoaște ceva nou;
3. **Intenția** – pornirea interioară, conștientă, însoțită de dorința de a înfăptui ceea ce îți propui;
4. **Controlul de sine** – capacitatea de control asupra faptelor proprii;
5. **Raportarea** – dorința și capacitatea de a se alătura unui grup, de a participa la activitatea acelui grup încercând să se facă înțeles și să-i înțeleagă pe ceilalți;
6. **Comunicarea** – capacitatea și dorința de a transmite și a face cunoscute celorlalți, propriile idei și sentimente;
7. **Cooperarea** – capacitatea de a lucra împreună cu cineva în scopul realizării unui obiectiv comun.

Dacă un copil vine sau nu vine în prima zi de școală cu aceste calități deja dobândite, depinde în mare măsură de părinții dar și de educatorii care au o mare responsabilitate în formarea unitară a personalității lui.

Reflecți !

Regăsiți elementele cheie enunțate în portretul preșcolărilor pe care îi îndrumați?

Comportamente specifice copilului de 6–7 ani

Am selectat din noul curriculum aprobat prin OM nr. 5233 din data de 1.09.2008, comportamente specifice, importante pentru copilul de 6/7 ani în vederea școlarității, grupate pe **domenii experiențiale**.

Limbă și comunicare

- folosește corect formule de salut;
- știe să se prezinte și să facă prezentări;
- ia parte la conversații despre subiecte cunoscute, exprimându-se coerent, în propoziții complete;
- întreabă și răspunde la întrebări;
- știe să facă o invitație și să răspundă la o invitație;
- întrebuințează regulile unui dialog;
- utilizează calitățile expresive ale limbajului oral și ale celui corporal în transmiterea unor idei și sentimente;
- ascultă și reacționează adecvat la povești, poezii, alte tipuri de text (ghicitori, glume, informații) transmise fie prin citire sau povestire de către un adult, fie prin mijloace audio-vizuale (disc, casetă audio sau video etc.);
- compune propoziții din două, trei sau mai multe cuvinte și chiar fraze;
- știe cum să se poarte cu o carte: cum să o deschidă, de unde începe, cum se întorc paginile, să nu îndoie foile, să nu o murdărească;
- solicită ajutorul adultului atunci când nu înțelege un mesaj;
- utilizează cuvinte noi în contexte adecvate;
- înțelege și folosește corect repere temporale uzuale (*acum, azi, ieri, dimineață, seară, prânz* etc.);
- înțelege și poate să spună că scrisul are semnificație: cuvintele scrise dintr-o carte ne spun o poveste, cele din ziare ne povestesc despre lucruri care se petrec în lume, cuvintele din revistele sportive ne vorbesc despre sportivi etc.;
- își recunoaște numele propriu oriunde îl întâlnește și, eventual, îl scrie cu majuscule;
- leagă cuvântul oral de imagine și de cuvântul scris alăturat (format din cel mult trei litere), înțelegând că acestea sunt nume ale obiectelor, fenomenelor sau persoanelor;
- recunoaște („citește“) în viața zilnică și în cadrul jocurilor de rol: indicatoarele pentru „metrou“, „stație de autobuz“, „ieșire“, „intrare“, numele diferitelor instituții: grădiniță, spital, școală etc.;
- utilizează corect instrumentele de scris, respectând normele asociate cu actul scrierii;
- trasează semne grafice corect în ceea ce privește mărimea, spațierea, direcția de la stânga la dreapta, de sus în josul paginii, lăsând spațiu pentru „alineat“;
- recunoaște și identifică după formă literele și cifrele și le denumește;
- leagă sunetul de litera de corespondență, cu ajutor sau din proprie inițiativă;
- trasează peste modelul punctat al literei de tipar sau cifrei;
- ia parte la activitățile de joc, de învățare în grup, sugerează ce este de făcut mai departe într-un joc, o activitate, continuând secvențe de acțiuni;

Științe

- alcătuieste grupe de obiecte în limitele 1-10;
- realizează corespondența de unu la unu pentru a arăta că o grupă are mai multe sau mai puține obiecte decât o alta;
- numără crescător în limitele 1-10;
- recunoaște și denumește cifre în intervalul 1-10;
- alcătuieste șirul crescător 1-10, înțelegând „creșterea“ cu câte un element de la o „treaptă“ la alta;
- numește vecinul din dreapta sau din stânga unui număr (cifră) dat (de exemplu: pentru 3, să identifice pe 2 și pe 4);
- descoperă care cifră lipsește într-un șir dat;
- efectuează operații de adunare cu unu, două elemente, în limitele 1-10, prin manipulare de obiecte (de exemplu: 2 mașinuțe + 3 mașinuțe);
- înțelege semnificația adunării (atunci când o grupă sporește numeric prin adăugarea de noi elemente de același fel);

- descoperă și comunică despre elementele componente ale lumii înconjurătoare;
- observă procese, exprimă idei și formulează întrebări în legătură cu cele observate;
- caută informații suplimentare despre tema studiată, antrenând părinții, educatoarea, alte surse de informare;
- aduce la grădiniță cărți, enciclopedii, CD-uri cu filme documentare, antrenând colegii și educatoarea la discuții;
- denumește/ identifică elemente locale (obiective socio-culturale, economice, istorice, religioase, de interculturalitate etc.);
- analizează/ compară diferențele de cultură, tradiții, specific, limbă dintre naționalități, popoare, rase;
- vorbește despre semnificația unor evenimente naționale (tradiționale, religioase, culturale, istorice);
- cunoaște tipurile de activități zilnice desfășurate în comunitatea în care trăiește (sănătate, educație, transporturi, agricultură, meșteșuguri etc.);
- respectă regulile de igienă individuală și colectivă;
- cunoaște existența unor comportamente excesive care pot afecta sănătatea (consumul de alcool, tutun, cafea etc.);
- respectă regulile de conviețuire socială manifestând un comportament civilizată în relațiile cu cei din jur (copii, adulți).

Om și societate

- se prezintă pe sine, se descrie;
- își prezintă membrii familiei, colegii, prietenii, vecinii;
- răspunde și formulează întrebări referitoare la identitatea personală (familie, etnie, limba vorbită, cultura, caracteristicile fizice ale celorlalți);
- interacționează în mod egal cu toți copiii din comunitate, indiferent de gen, limba vorbită, etnie sau performanțe (copii cu CES);
- cunoaște și aplică reguli privind protecția vieții proprii și a celor din jur (utilizarea gazelor în bucătărie, a prizei, a instalațiilor sanitare, a aparatelor electro-casnice etc., precum și interacțiunea cu persoane necunoscute);
- cunoaște și folosește numărul de urgență 112;
- învață să aștepte într-o situație dată; acceptă și oferă sprijin;
- respectă normele de conviețuire socială și își evaluează comportamentul în raport cu aceste norme;
- conștientizează consecințele pozitive și negative ale actelor sale de comportament asupra sa și asupra celorlalți;
- acceptă diversitatea de opinii și atitudini;
- are autonomie în activitatea zilnică; se autoservește în situații simple care impun acest lucru (masă, spălător, dormitor, activități);
- cunoaște materialele de lucru specifice activităților practice și verbalizează acțiunile specifice întreprinse, folosind un limbaj adecvat;
- execută lucrări practice din materiale diferite, combinându-le între ele;
- știe să facă o invitație, să răspundă la o invitație și să se comporte civilizată într-o vizită;
- manifestă simpatie față de cei din jur (oameni și animale).

Estetic și creativ

- diferențiază sunetul vorbit de cel cântat și sunete produse de diferite obiecte sonore;
- diferențiază și reproduce sunete de intensități contrastante: tare–încet;
- cântă în colectiv, în grupuri mici și individual împreună cu sau acompaniați de cadrul didactic;
- acompaniază cântecele cunoscute cu mișcări corporale, obiecte sonore sau jucării muzicale (tobă, clopoțel, tamburină etc.);
- ascultă cu plăcere fragmente din creații muzicale naționale și universale, corespunzătoare vârstei și preocupărilor sale;
- cunoaște materialele de lucru specifice activităților artistico-plastice;
- utilizează corect instrumentele de lucru (creion, pensulă, carioca, cretă, ceracolor etc.) în exprimarea liberă a gestului grafic;
- execută trasee utilizând diferite instrumente de lucru și diferite suporturi (hârtie, carton, sticlă, lemn);
- colorează diferite imagini, respectând conturul acestora;

- redă prin desen obiecte sau personaje reale ori imaginare;
- aplică, pe suprafețe date sau libere, culoarea (cu pensula, buretele, degetul, palma, ghemotocul de hârtie, ghemul de ață, țesături rare, ștampila, peria, tubul);
- obține efecte plastice prin combinarea culorilor sau prin alte tehnici (fuzionare, presare, suprapunere, decolorare, stropire, plierea hârtiei);
- realizează compoziții plastice, cu teme date sau la liberă alegere, prin prelucrarea formelor spontane (punct, adăugarea unor linii sau puncte) prin intermediul cărora își exprimă sentimente și emoții trăite;
- modelează diferite materiale prin: mișcare translatorie a palmelor față de planșetă, împreunarea capetelor prin lipire, adâncire, apăsare, mișcare circulară, aplatizare;
- elaborează creații individuale și colective cu și fără temă dată;
- descoperă semnificația lucrărilor proprii sau ale altora prin analiza formelor, liniilor, culorilor etc.;
- propune posibilități de valorificare a lucrărilor (expoziții, aniversari, decorări, concursuri, tombole);
- privește cu interes și uneori chiar recunoaște opere de artă naționale și universale, corespunzătoare vârstei și preocupărilor.

Psihomotric

- cunoaște și folosește echipamentul specific la activitățile de educație fizică;
- respectă regulile de igienă individuală și colectivă;
- cunoaște schema corporală;
- răspunde motric la o comandă dată;
- execută corect mișcările diferitelor segmente ale corpului;
- se raportează la un reper dat;
- se joacă (utilizând corect mișcările și regulile) jocuri de mișcare pentru copii adecvate temei studiate.

Un astfel de **profil al viitorului școlar** nu poate fi format doar de-a lungul anului pregătitor. Este adevărat că în grădiniță se desfășoară un ansamblu de acțiuni cu caracter planificat, sistematic, metodic, intensiv, în scopul atingerii finalităților prevăzute în curriculum, dar procesul trebuie gândit continuu și susținut și să înceapă de la naștere.

Cu cât cei trei parteneri ai procesului de predare–învățare–evaluare: copiii, părinții, cadre didactice, își coordonează eforturile, cu atât rezultatele vor fi mai aproape de nevoile și dorințele fiecărei părți implicate.

Activități specifice grupei mari pregătitoare

Trebuie să fim convinși că, prin intervențiile noastre educative, stimulăm dorința și nevoia de cunoaștere, dorința și nevoia de mișcare, dorința și nevoia de explorare, dorința și nevoia de joc, dorința și nevoia de exprimare în forme cât mai variate.

(Ghidul de bune practici pentru educația timpurie a copiilor între 3-6/ 7 ani)

De-a lungul grupei mari pregătitoare, ar trebui să proiectăm și să organizăm activități care să certifice că preșcolarul de 6/ 7 ani este pregătit din toate punctele de vedere să înceapă clasa I.

Sugerăm în continuare câteva **tipuri de activități**, mai ales pe palierele în care experiența a demonstrat că e loc pentru mai bine, fără a avea însă pretenția că am epuizat paleta cu astfel de demersuri.

Imaginea de sine (tema „Cine sunt/ suntem?”)

Activitățile subordonate acestei teme vizează mai ales atingerea dimensiunilor Domeniului *Dezvoltarea socio-emoțională* (noul Curriculum, pag. 15)

Dezvoltare socială:

- Dezvoltarea abilităților de interacțiune cu adulții;
- Dezvoltarea abilităților de interacțiune cu copiii de vârstă apropiată;
- Acceptarea și respectarea diversității;
- Dezvoltarea comportamentelor prosociale.

Dezvoltare emoțională:

- Dezvoltarea conceptului de sine;
- Dezvoltarea controlului emoțional;
- Dezvoltarea expresivității emoționale.

Specialiștii în psihologie, pedagogie, sociologie au evidențiat că modul în care facem față provocărilor din viața de zi cu zi, imaginea de sine a fiecăruia dintre noi, încrederea pe care o avem în forțele proprii, depind de modul în care ni s-au format în copilărie imagini despre potențialul nostru, despre ceea ce suntem și despre ceea ce am putea deveni.

Din experiența practică s-a observat că majoritatea părinților își îndreaptă copiii spre ceea ce doresc ei sau consideră că este mai bine pentru copii, fără a încerca să le cunoască măcar aptitudinile și dorințele. Pentru a nu perpetua această greșală, educatorii ar trebui să-i ajute pe copii să se cunoască și să sprijine și familia pentru cunoașterea reală a acestora. Formarea unor imagini de sine pozitive, dar în același timp reale, fără supra sau subestimări, până la intrarea în clasa I, va pune bazele succesului școlar.

În perioada cuprinsă între 6 și 10 ani, copiii își înțeleg și își acceptă poziția în sistemul familial precum și identitatea de gen. Își dezvoltă mecanisme de apărare și standarde de comportament social. Acum se cristalizează imaginea de sine, prin conștientizarea posibilităților și a limitelor pe care fiecare le are.

Desenele cu tema *Cine sunt eu?* sau *Familia mea* sunt un adevărat barometru al sentimentelor copilului și un bun indicator al modului în care el se percepe. Expunerea acestora, vizualizarea de către toți copiii precum și discuțiile pe marginea lor la grădiniță sau acasă, facilitează înțelegerea ideii că suntem diferiți și că e bine că suntem diferiți. Acesta e primul pas spre acceptarea diversității și buna integrare într-un colectiv nou, cum ar fi cel format în clasa I.

Preșcolarii de 6-7 ani vor fi încurajați să-și pună unii altora întrebări despre variate aspecte ale vieții personale. Ascultându-i pe ceilalți colegi povestind despre familiile lor, copiii vor observa similitudini dar și diferențe și acesta poate fi un alt pas în lecția despre diversitate.

În măsura în care este posibil, ar fi ideal dacă în sală ar exista un panou destinat acestei activități.

Știați că...

Atunci când intră în clasa I, 80% din copii au o părere destul de bună despre sine, iar când ajung în ciclul gimnazial doar 10% își mai păstrează această părere?

(Ziglar, 2000, pag.50)

Autoportret,
Maria, 6 ani

Familia mea

O mare importanță în creșterea stimei de sine a copiilor, o are modalitatea de expunere a lucrărilor, de aceea acest aspect nu trebuie neglijat.

Argumente PRO expunere:

- lucrările învăluie copiii cu frumusețea pe care ei înșiși au creat-o; aceste creații vorbesc despre interesele și nevoile copiilor, despre tipuri de inteligență specifice;
- modalitățile de exprimare, oricât ar fi de stângace sau naive, dacă sunt apreciate, vor influența încrederea în sine a copiilor;
- când copiii știu că ideile și munca lor sunt valorizate, se afirmă; ei știu că pot învăța, că e loc pentru mai bine;
- cunoștințele noi obținute prin proiecte și explorări, sub forma desenelor de tot felul, colajelor, fotografiilor sau diverselor obiecte realizate, îi motivează pe copii să învețe mai mult;
- prin expunerea lucrărilor, familia și ceilalți membri ai comunității au o imagine clară asupra procesului care se desfășoară în grădiniță;
- afișând rezultatele activității, le oferim copiilor oportunitatea de a vorbi și gândi despre munca lor anterioară și de a face planuri pentru viitor.

Pictură în expoziția „Familia mea“

Când afișăm?	Unde afișăm?	Cum afișăm?
La sfârșitul fiecărei activități/ proiect/ unitate tematică.	<ul style="list-style-type: none">• în sala de grupă pe panouri special amenajate;• pe holurile grădiniței;• în curtea grădiniței;• pe pereți, pe geamuri, pe uși, pe dulapuri.	<ul style="list-style-type: none">• în locuri ușor accesibile copiilor;• la nivelul lor vizual;• ținând seama de criteriile practice și estetice.

Menționăm că:

- se afișează toate lucrările, chiar dacă nu sunt finalizate (educatorul sau un alt copil cu ritm de lucru rapid nu va interveni pe lucrarea celui cu ritm lent, pentru a o finaliza);
- lucrările vor avea o ramă (dacă permit acest lucru) sau un alt suport de afișaj, numele și prenumele copilului, data realizării, tema, interpretarea în cuvinte de către copil a rezultatului muncii sale;
- lucrările pot fi însoțite de comentarii din partea cadrului didactic sau a părintelui;
- ramele sau panourile de afișaj se realizează împreună cu copiii, pentru a spori valoarea muncii lor;
- indiferent de locul unde se afișează lucrările, se vor urmări considerente practice și estetice evitând supraîncărcarea și decorarea inutilă;
- lucrările copiilor nu vor conține corecturi și nici calificative, chiar dacă sunt părinți care își doresc o astfel de apreciere, sub pretextul pregătirii pentru școală;
- afișajul va fi schimbat în funcție de activitate/ proiect / unitate tematică și numai după ce s-a realizat scopul propus.

Reflecții

Urmăriți reacțiile copiilor în momentul expunerii lucrărilor.

Urmăriți reacțiile părinților atunci când privesc lucrările copiilor.

Alte activități posibil de realizat, în cadrul acestei generoase teme *Cine sunt/ suntem?*, prin care îl putem ajuta pe copilul de 6–7 ani să se cunoască mai bine pe el, dar și pe ceilalți sunt enumerate în continuare.

Grafice cu ajutorul post-it-urilor despre: *Numărul membrilor familiei, Culoarea preferată, Jucăria preferată, Jocul preferat, Cântecele preferat, Povestea preferată, Cartea preferată, Desenul animat preferat, Sportul preferat, Emisiunea TV preferată, Mâncarea preferată, Ce înălțime am?, Greutatea mea, Culoarea părului meu* etc.

Desene, colaje, expoziții de fotografii personale cu teme: *Cum eram când eram mic? Casa mea, Animalul*

Casa mea

preferat, Eu și prietenii mei, Când este ziua mea de naștere? Câți ani am? Arborele familiei mele etc.

Conversații pe marginea unor povestiri și poezii având ca mesaj diversitatea umană (Anexa 1)

Comunicarea (tema „Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?”)

Vom exemplifica în continuare și alte activități care vizează cu precădere, dar nu numai, domeniile *Dezvoltarea socio-emoțională, Dezvoltarea limbajului și a comunicării, Dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală.*

De unde ne dăm seama dacă viitorul școlar mic este pregătit din punct de vedere emoțional pentru a intra în clasa I? În acest sens el, ar trebui:

- să perceapă și să-și exprime în diferite moduri propriile emoții;
- să recunoască, să înțeleagă și să răspundă adecvat emoțiilor celorlalți;
- să interacționeze cu ușurință atât cu copiii de vârstă apropiată, cât și cu adulții;
- să accepte și să respecte diversitatea.

Începând cu vârsta de 6 ani, copiii devin capabili să poarte discuții cu alții despre emoțiile lor sau pot să asculte ce spun ceilalți despre emoțiile lor, termenii utilizați pentru descrierea emoțiilor crescând în diversitate.

Întâlnirea de dimineață

Un moment aparte al zilei, în care educatorul își poate cunoaște copiii și-i poate influența în recunoașterea și educarea emoțiilor este **Întâlnirea de dimineață**.

Începutul zilei oferă tuturor copiilor posibilitatea de a se conecta optim la cerințele grupului, ale spațiului și ale activităților planificate pentru ziua respectivă.

Întâlnirea de dimineață este momentul de reunire a întregului grup de copii cu cadrul didactic, la începutul zilei. Principalele calități care conturează întâlnirea de dimineață sunt grija și respectul față de ceilalți, încrederea fiecărui copil că poate împărtăși idei și experiențe importante. Scopul întâlnirii de dimineață este acela de a imprima un sentiment de unitate și noncompetitivitate în interiorul grupului. Copiii se așază în cerc pentru a se putea vedea unii pe alții. Educatorul face parte din cerc și adoptă aceeași poziție – pe scaune, pe jos. În toate momentele întâlnirii de dimineață rolul educatorului este acela de mediator, el va coordona activitățile „din umbră”, încurajând exprimarea liberă a copiilor, comunicarea, respectul reciproc. Educatorului îi revine sarcina de a crea și întreține o atmosferă caldă, prietenoasă. El va căuta să evite dirijismul exagerat, intervențiile inutile.

Întâlnirea de dimineață are o structură destul de flexibilă și trebuie privită ca momentul *de aducere la același numitor*, detașând atât copiii, cât și adulții de „problemele” cu care au pășit pe poarta grădiniței. În acest moment se stabilește un prim contact emoțional între membrii grupului, care învață să se asculte unii pe ceilalți și să comunice unii cu ceilalți, respectând anumite reguli stabilite împreună.

Reamintim că întâlnirea de dimineață face parte din rutine și contribuie la dezvoltarea globală a copilului. În mod special, pe copilul de 6/ 7 ani îl pregătește pentru școală, unde va trebui să salute în fiecare zi, să scrie data în caiet, să înțeleagă semnificația absenței de la școală, să se achite de responsabilitățile care îi vor reveni în cadrul colectivului, să respecte reguli etc.

Agenda unei întâlniri de dimineață

• Salutul

Prima secvență a întâlnirii de dimineață este întâmpinarea tuturor celor prezenți în clasă. Fiecare folosește o formulă de salut și numele persoanei căreia i se adresează creând o atmosferă prietenoasă:

„Bună dimineața, Maria! Mă bucur să te văd astăzi!”

„Bună dimineața, Mihai! Sper că astăzi ne vom simți bine împreună!”

Acest moment cultivă norme de bază în comportamentul copiilor, îi învață respectul pentru cei din jur și creează premisele pentru formarea unui colectiv sudat bazat pe relații de prietenie.

• Jocuri de introducere în atmosferă (Cum vă simțiți astăzi?)

Întâlnirea de dimineață,
Grădinița Podu Cristinii, jud. Dâmbovița

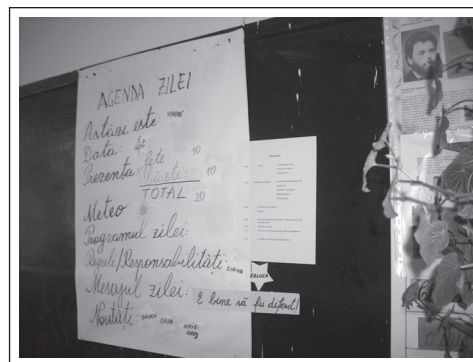
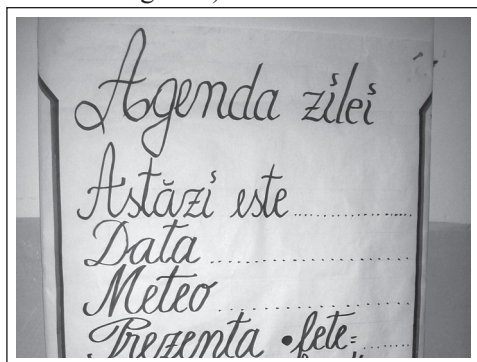
• **Identificarea zilei**

Copiii sunt invitați să discute despre ziua în care se află. Vom avea astfel prilejul să utilizăm fie formula scrisă: „*Astăzi este ...*“, fie marcarea zilei verbal și practic, în șirul zilelor săptămânii.

Este importantă această practică deoarece orientează copilul în timp și spațiu, îl învață să se raporteze la reperi temporale: „ieri, azi, mâine...“

• **Precizarea datei**

- formula scrisă: *Astăzi suntem în data de...*
- marcarea datei verbal și practic, în cadrul lunii în curs (de exemplu cu ajutorul calendarului magnetic)

• **Calendarul naturii**

Copiii sunt invitați să comenteze vremea de afară. Este un prilej bun în care urmărim:

- descrierea zilei din punct de vedere meteorologic – marcarea (pictograme, în scris);
- discuții despre anotimpuri și schimbările petrecute în natură;
- completarea calendarului naturii;
- predicții meteorologice.

• **Prezența participanților**

Este un prilej în care copiii conștientizează componența grupului, eventualii absenți. Ei pot discuta motivele pentru care unii colegi lipsesc, aceasta fiind încă o modalitate prin care se consolidează relațiile în cadrul grupului. În plus, el poate fi în același timp un exercițiu matematic practic:

- numărarea fetelor și a băieților;
- totalul copiilor prezenți și a celor absenți.

• **Responsabilități**

În aceeași măsură în care un colectiv are nevoie de reguli, tot așa are nevoie de stabilirea unui model clar în care fiecare membru să fie participant conștient la realizarea nevoilor grupului. Astfel, educatorul stabilește, de comun acord cu copiii, care sunt acele aspecte din sala de grupă care necesită grija tuturor pentru a asigura un mediu plăcut, sigur, confortabil și civilizat. Odată identificate aceste nevoi, ele vor fi scrise pe un „Panou al responsabilităților“ care va fi așezat la loc vizibil și accesibil copiilor. El poate cuprinde:

Curățenia și ordinea în Centrele de activitate după terminarea activităților;

Îngrijirea florilor;

Aranjarea cărților în bibliotecă;

Aranjarea creioanelor, jocurilor, jucăriilor etc.

Este de preferat ca asumarea responsabilităților de către copii să fie făcută benevol, fără impuneri din partea educatorului. În aceeași măsură însă, copiii trebuie să știe că, prin rotație, toți vor trebui să-și asume acele responsabilități. Marcarea „responsabililor“ pe panou se face folosind pozele copiilor sau numele lor. Se stabilesc, de asemenea, intervalele de timp la care se face rotirea „responsabililor“: săptămânal, la 2-3 zile etc. Pe parcursul zilei educatorul va urmări în ce măsură „responsabilii“ se achită de sarcini.

• **Noutățile zilei**

Acest moment al întâlnirii de dimineață promovează dezvoltarea practicilor democratice prin furnizarea de informații în mod deschis, tuturor. Facilitează și oferă tuturor copiilor dreptul de a se adresa

grupului și de a fi ascultați. Copiii se înscriu liber la cuvânt și nu vor fi constrânși nici în conținutul mesajului lor, nici în modalitatea de exprimare. Ei pot relata evenimente semnificative din viața lor sau pur și simplu mici întâmplări pe care doresc să le împărtășească grupului. Educatorul va avea grijă să încurajeze vorbitorul să se adreseze grupului și să evite intervențiile dirijiste. Grupul va fi încurajat să dialogheze cu vorbitorul punând întrebări și cerând lămuriri acestuia.

La noutăți se pot înscrie și cadrele didactice respectând aceeași poziție în cercul copiilor și aceleași reguli. Este un bun moment în care ei pot anunța diverse evenimente: prezența unor invitați, vizite la diverse obiective, excursii etc.

• Orarul zilei

Anunțarea activităților zilei și a temelor orientează copiii în cronologia desfășurării activităților. Astfel, ei învață să-și dozeze efortul intelectual, răbdarea și să-și concentreze atenția în scopul rezolvării sarcinilor de lucru. Pentru aceasta educatorul trebuie să facă mereu, pe parcursul zilei, referire la programul zilei precum și la reperatele orare destinate diferitelor activități.

• Mesajul zilei

Este un text scurt și direct realizat de educator, în consens cu tema și obiectivele zilei. Mesajul este scris și afișat astfel încât să poată fi văzut de toți copiii. El trebuie conceput și redactat adecvat nivelului și competențelor grupului și într-o manieră care să trezească interesul copiilor. Astfel, se pot folosi elemente grafice cunoscute de copii combinate cu desene sau alte reprezentări grafice.

Prin întâlnirea de dimineață putem veni în ajutorul copiilor care au greutăți în relaționare. Contactul educator-copii este direct. În calea comunicării lor nu stă nici catedra și nici mesele, subiectele de discuție sunt libere, neimpuse și este încurajată exprimarea sentimentelor.

Întâlnirea de dimineață creează premiza pentru ca fiecare copil să simtă că face parte din colectiv și are dreptul și responsabilitatea de a contribui la activitatea acestuia.

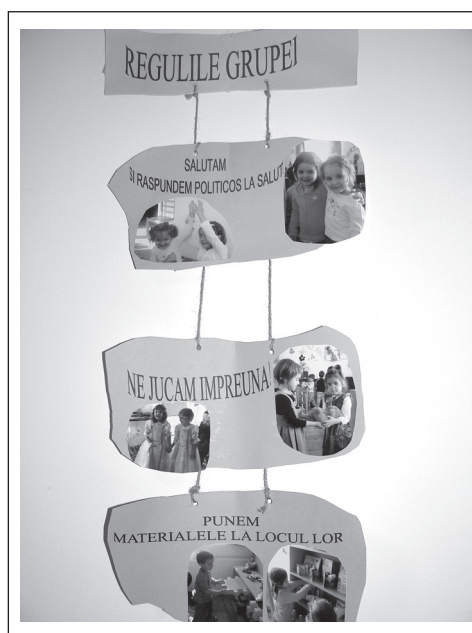
Exercițiile de introducere în atmosfera de lucru („spargerea gheții“) (vezi Anexa 2) reprezintă modalități optime de stimulare a inteligenței emoționale. Până vor reuși să înțeleagă sentimentele celorlalți, copiii trebuie să învețe să-și recunoască propriile sentimente.

Alături de familie, și educatorii ar trebui să vină în întâmpinarea acestei nevoi care, de ce să nu recunoaștem, nu a prea fost luată în considerare în învățământul românesc tradițional.

Atâta vreme cât nu ne facem timp să aflăm cum se simt copiii noștri și motivele pentru care se simt astfel, nu vom înțelege de ce sunt agitați sau somnolenți, agresivi fizic sau verbal, de ce sunt neatenți și nu pot face față unor cerințe etc.

Regulile

Regulile sunt anunțuri normative care stabilesc comportamentul fiecăruia. Regulile sunt create pentru a proteja drepturile și interesele indivizilor. Ele stabilesc, mai degrabă, ceea ce trebuie să se facă decât ceea ce nu trebuie să se facă. Din acest motiv ele trebuie formulate în enunțuri scurte, pozitive, ușor de înțeles de către copii. Procesul de stabilire a regulilor este unul viu, activ, care se inițiază încă din primele zile și continuă pe tot parcursul anului. Regulile grupei reprezintă un set de norme comportamentale, o listă care rămâne mereu deschisă, disponibilă pentru a fi revizuită, îmbogățită sau completată la nevoie. Regulile se întocmesc împreună cu copiii sub supravegherea educatorului. Astfel, ei vor respecta mai degrabă regulile la stabilirea cărora au contribuit decât pe cele impuse. Odată deschisă lista regulilor stabilite, ele sunt redactate, afișate la loc vizibil, accesibil copiilor. Este important și necesar ca, ori de câte ori este nevoie, să se facă referire la regulile menționate, să se discute și să se dezbată. De asemenea, se pot ivi situații în care anumite enunțuri trebuie reevaluate sau reformulate.

Exemple de reguli de la o grupă pregătitoare la începutul anului școlar:

- *Vorbim pe rând și cu voce de interior.*
- *Avem grijă de noi înșine și de ceea ce ne înconjoară.*
- *Lucrăm în echipă.*
- *Ne străduim mereu.*

La altă grupă pregătitoare, exprimarea regulilor poate să ia forma următoare:

- *Să îi ascult pe cei care vorbesc.*
- *Să îi ajut pe cei care au nevoie.*
- *Să împart materialele și jucăriile.*
- *Să respect munca mea și munca celorlalți.*

Copiilor trebuie să le fie foarte clar ce comportamente apreciem. La sfârșitul activităților, înainte de pauza de masă, ne putem aduna din nou în cerc, pe covor, în formula folosită în cadrul întâlnirii de dimineață și-i putem evidenția pe aceia care au ținut seama de reguli, pe tot parcursul zilei. De exemplu: „*Ana, Elena și Vlad au construit împreună un minunat Orașel al copiilor.*“ O apreciere bine formulată îi va oferi copilului informații explicite despre ceea ce a fost demn de laudă în comportamentul său, care va putea fi repetat. Prin astfel de aprecieri, nu numai că îi facem pe copii să se simtă bine, dar le transmitem și valorile pe care noi ca adulți le apreciem.

Laudele cu jumătate de gură și cuvintele cu caracter general, gen „*Bravo*“ și atât nu servesc la nimic și nu produc schimbări în comportamentele copiilor. Sub nici o formă nu vom folosi modalități de acordare a atenției negative cum ar fi: prelegerile, cicăleala, certurile sau folosirea unui ton ridicat.

Jocurile didactice

Specialiștii afirmă despre copiii acestor vremuri că sunt prinși „între două forțe dezlănțuite acum pe scena lumii – una economică și cealaltă tehnologică. Escaladarea concurenței globale presupune faptul că generația actuală de părinți este nevoită să muncească mai mult și mai din greu decât generația anterioară, pentru a-și menține un anumit standard de viață.“ Datorită acestui fapt:

- cantitatea și calitatea timpului petrecut în familie scade;
- copiii își petrec o mare parte din timp în fața ecranului unui computer sau în fața televizorului, cu jocuri, vizionând filme și emisiuni de calitate îndoielnică;
- stereotipurile se însușesc mult mai rapid și, având suport vizual, se fixează adânc, fiind greu de zdruncinat;
- jocul cu parteneri de aceeași vârstă sau de vârste apropiate se diminuează considerabil, ceea ce afectează modalitatea principală de educare a inteligenței emoționale;
- aflându-se destul de puțin în contact direct unii cu ceilalți, copiii se centrează asupra propriului eu și recunosc cu greu nevoile și dorințele celorlalți.

Pentru a reduce pe cât ne stă în putință aceste aspecte negative, ar trebui să valorificăm la maxim puterea jocurilor, în special a celor de mișcare (Anexa 3). Acestea au nu numai un rol important în dezvoltarea fizică a copilului, ci le influențează și caracterul. În joc, copiii se apropie unii de alții, cooperează, devin mai capabili să negocieze, să accepte compromisurile și să fie toleranți. Se ține seama nu numai de dorințele personale, dar și de dorințele colective. Toate acestea se întâmplă pentru că există niște reguli, de exemplu:

- trebuie să arunce sau să conducă mingea, numai atunci când le vine rândul;
- trebuie să alerge până la puncte stabilite;
- trebuie să păstreze rândul etc.

Respectarea regulilor din cadrul jocurilor pune bazele acceptării și chiar formării nevoii de ordine și disciplină din școală. Jocurile de mișcare educă perseverența, stăpânirea de sine și atenția, calități atât de necesare școlarului mic.

Prin jocurile didactice îl putem motiva pe copil pentru a deveni școlar: *Vreau să fiu școlar; Împărțitul cifrelor...; Meseria de elev; Cum aș vrea să fie învățătoarea mea; Eu, când voi fi școlar..*

Experimentul

Specialiștii au constatat că învățăm cel mai bine și reținem cel mai mult atunci când organismul este implicat activ în explorarea materialelor și a locurilor, precum și în formularea de întrebări la care, de fapt, așteptăm răspunsuri cu nerăbdare. Experiențele pasive tind să se atenueze și nu au un impact de durată.

Ceea ce se reproșează instituțiilor de învățământ în ultima perioadă este îndepărtarea de viața reală.

Motive de tot felul sunt invocate atunci când vine vorba despre realizarea de experimente cu obiecte ce țin de viața de zi cu zi: „Am prea mulți copii la grupă.“ „Nu-mi ajunge timpul să termin activitatea.“ „Nu am materialele necesare.“ „Copiii sunt prea mici pentru astfel de activitate.“ „Se produce prea mare dezordine în sală.“

Dacă punem în balanță beneficiile aplicării metodei experimentului în mod frecvent, cu neajunsurile invocate, ajungem la concluzia că nu avem dreptul să-i privim pe copii de această modalitate complexă de învățare, doar de dragul unor scuze.

În Anexa 4 propunem câteva sugestii de experimente, în care intervine activitatea de modelaj. De ce modelaj? Pentru că trebuie să pregătim musculatura fină a mâinii preșcolarului pentru scris. Considerăm asocierea celor două – experiment și modelaj – drept una dintre cele mai incitante, deoarece vine în întâmpinarea atât a nevoilor, cât și a dorințelor viitorului școlar.

Portofoliul

Cunoașterea copilului nu este altceva decât o poartă deschisă spre succesul lui. Personalitatea acestuia nu ni se dezvăluie nici ușor și nici în perioadă scurtă de timp. Acest proces presupune parcurgerea unor etape, a unor situații diferite, observarea continuă a creșterii și a dezvoltării sale, în urma unor evenimente apărute sau provocate.

O metodă (și mijloc, în același timp) eficientă care poate fi utilizată de către educator la sfârșitul grupei mari pregătitoare, și pe baza căreia se poate întocmi Fișa de Caracterizare Psiho-Pedagogică (Anexa 5), o reprezintă *Portofoliul copilului*. Este benefic pentru viitorul elev, ca acest instrument să fie bine cunoscut de învățătoarea care va prelua clasa I. Ea va cunoaște, pe lângă particularitățile de vârstă, și pe cele individuale ale viitorilor săi elevi. Este un început cu dreptul pentru toți.

Portofoliul cuprinde:

- o selecție a lucrărilor reprezentative ale progreselor copilului în învățare, în funcție de obiectivele din curriculum;
- observații pertinente ale educatoarei în situații de învățare și de evaluare;
- lucrări alese de copil ca fiind reprezentative pentru progresele sale;
- trasee ale momentelor de reglare semnificativă înregistrate de educatoare.

Știați că...

Portofoliul este considerat:

- Dosar progresiv sau Dosar de învățare. (L.M.Belair)
- Povestește istoria unui elev care învață. (N.Eliot)
- O realizare unde copilul se implică și vizualizează progresul său. (L.Allal și B.Noel)
- Un veritabil portret pedagogic (I.T.Radu)

Aplicații

1. Realizați un schimb de experiență, în cadrul Cercurilor Pedagogice, având ca temă „Întâlnirea de dimineață”.
2. Întocmiți o listă de jocuri didactice cu ajutorul cărora e sprijinit procesul de integrare în clasa I. Lăsați-o să circule prin grădiniță și prin alte grădinițe în scopul îmbogățirii și îmbunătățirii acesteia.
3. Întocmiți un portofoliu al activităților de autocunoaștere desfășurate la grupă.

Note

Parteneriatul grădiniță-școală

capitolul

[2]

Pod, prag, etapă, barieră, un nou ciclu de dezvoltare etc., oricum am numi momentul intrării copilului în școală, el nu trebuie să reprezinte pentru „boboc” dar nici pentru ceilalți, o stare de greu, de frustrări, de temeri, ci o provocare, o bucurie de a cunoaște lucruri noi, oameni noi, idei noi. Trecerea trebuie să fie firească și dorită.

Tot ce gândim și punem în practică trebuie să urmărească dezvoltarea globală a copilului. Atât în grădiniță cât și în școală, dacă ne vom întreba înaintea fiecărui act didactic: „Ce va ști să facă preșcolarul cu tot ce a acumulat în plan intelectual și comportamental?” sau „Va fi el capabil să selecteze acele achiziții care îl vor ajuta să se descurce în situații problemă?”, cu siguranță că vom putea privi în ochi pe fiecare copil din fața noastră.

Din practică am constatat că majoritatea copiilor din grădinițe merg în clasa I la școlile din apropiere – cartier, sat, comună etc. Această situație creează premisele întreprinderii unor demersuri în vederea adaptării copilului de grupă mare pregătitoare la viața de școlar.

În anul pregătitor, cele două Comisii metodice (învățători și educatoare) pot realiza o serie de activități comune concrete, în care copilul de 6-7 ani să fie factor activ. Prin aceste activități se va viza o trecere cât mai ușoară de la specificul vieții de preșcolar, la specificul vieții de școlar:

Aspecte	Specificul „vieții de preșcolar“	Specificul „vieții de școlar“
Sosirea copilului	<ul style="list-style-type: none"> – este însoțit de părinți, bunici, frați mai mari etc. – este ajutat să se îmbrace, dezbrace, încalțe, descalțe de către adulți; – adultul îi inventariază rechizitele. 	<ul style="list-style-type: none"> – după prima zi, prima săptămână, prima lună, vine singur la școală; – se îmbracă sau dezbracă singur; – își organizează singur necesarul de rechizite pentru a doua zi.
Amenajarea spațiului din grădiniță	<ul style="list-style-type: none"> – de regulă 4-6 copii în jurul unei măsuțe (în funcție de activitate, mobilierul este dispus altfel); – există centre amenajate în sala de clasă: Biblioteca, Construcții, Științe, Arte, Nisip și apă etc. – prezența jucăriilor; 	<ul style="list-style-type: none"> – câte doi copii la o bancă sau chiar câte unul (monoposturi); – în funcție de activitate elevii pot lucra în echipă, semicerc etc. – absența unor centre amenajate; – absența jucăriilor; – spațiu prietenos dar sobru, cu mai puțină culoare.

Aspecte	Specificul „vieții de preșcolar“	Specificul „vieții de școlar“
Activitatea copilului în instituție	<ul style="list-style-type: none"> – număr mai mic de activități integrate pe zi, cu durata de 30-40 minute pe activitate; – rutinele, tranzițiile organizate în mod plăcut, relaxant pentru copil; – jocul: activitate fundamentală, suport pentru rutine, tranziții, activități de învățare (jocul liber, dirijat); – inexistența temelor pentru acasă; – inexistența calificativelor; – concursuri predominant artistice; – evaluare prin prisma propriei evoluții (progresul în raport cu el însuși); – prezența regulilor și obligativitatea respectării lor în joc; – sarcini de scurtă durată delegate de educatoare sub îndrumarea ei (să împartă rechizitele, să strângă jucării, să așeze tacâmurile și șervețelele, să ude florile); – predominanța activității în grup; – produse colective ale activității. 	<ul style="list-style-type: none"> – patru activități obligatorii (ore de curs) cu durata de 45-50 minute; – pauza dintre activități 5-10-20 minute rezervată mesei, nevoilor personale, jocului în aer liber (spontan); – solicitare sporită la efort, atenție de lungă durată; – jocul didactic utilizat ca metodă de învățare în mai mică măsură; – prezența temelor pentru acasă; – evaluarea prin calificative (aparitia competiției); – existența baremelor minime, condiția promovării într-o clasă superioară (riscul repetenției, corigenței); – participarea la concursuri școlare pe discipline, olimpiade școlare; – respectarea „Regulamentului școlar“ și a „Regulamentului de ordine interioară“; – asumare de sarcini pe perioade lungi (membru în Consiliul elevilor, echipe de lucru în proiecte inițiate de școală).
Familia	<ul style="list-style-type: none"> – îl ajută pe copil în toate acțiunile; – îl monitorizează permanent; – supravaluează, de regulă, fiecare progres sau achiziție a copilului. – nu consideră absenteismul ca fiind problemă în pregătirea copilului (frecvență redusă); – apreciază (în destul de multe cazuri) că omiterea acestei etape (grădinița) nu are repercusiuni în etapa următoare, școala; – participă la ședințe, serbări, activități; – desfășoară opțional activități cu caracter instructiv (acasă), considerând programul încheiat odată cu plecarea din grădiniță; – acordă mult timp jocului (dar nu ca partener activ al copilului), activităților recreative. 	<ul style="list-style-type: none"> – intervine din ce în ce mai puțin în acțiunile copilului; – își formează o imagine reală asupra stării elevului, datorită prezenței calificativelor și discuțiilor cu învățătoarea; – apreciază că absenteismul poate fi un factor determinant în rămânerea în urmă a elevului; – înțelege că școlarizarea este o etapă obligatorie. – participă la ședințe, serbări, consultații cu părinții; – cere informații suplimentare despre copil și în afara întâlnirilor organizate; – continuă pregătirea elevului, după programul de școală, cu teme sau exerciții suplimentare; – acordă mai puțin timp jocului datorită încadrării în programul zilnic al școlarului sau datorită participării elevului la cercuri școlare, sportive, activități etc.

Reflecții

Educatori

Succesul școlar depinde de activitatea desfășurată în grupa pregătitoare?

Vom creiona în continuare câteva idei ce au la bază colaborarea grădiniță-școală, având ca scop familiarizarea copilului cu specificul mediului școlar și cu caracteristicile statutului de elev.

CINE ESTE DOAMNA ÎNVĂȚĂTOARE?

(vizita învățătoarei care va prelua clasa I, la grupa mare pregătitoare)

Pe parcursul activității copiii:

- vor purta un dialog cu învățătoarea, având ca subiecte: date personale, familie, prieteni;
- vor formula întrebări și răspunsuri despre școală, despre viața de școlar;
- vor exprima liber părerile despre cum și-ar dori să fie doamna învățătoare;
- vor realiza desene cu subiectul „Chipul doamnei învățătoare“;
- vor organiza o expoziție de desene etc.

Domenii experiențiale	Comportamente ale copilului de 6/ 7 ani în timpul întâlnirii cu învățătoarea
Limbă și comunicare	– se prezintă; – întreabă și răspunde la întrebări; – respectă regulile dialogului; – folosește un ton potrivit; – formulează enunțuri despre școală.
Om și societate	– se prezintă pe sine (nume, vârstă, trăsături fizice și morale, atât cât cunoaște); – își prezintă membrii familiei și prietenii de la grădiniță; – utilizează formule de politețe adecvate (<i>dumneavoastră, vă rog</i> etc.).
Estetic și creativ	– utilizează corect instrumentele de lucru (creioane colorate, acuarele etc.); – colorează respectând conturul; – redă prin desen o persoană.

DRUMUL CĂTRE ȘCOALĂ POATE FI UȘOR

(vizită la școală a grupei mari pregătitoare)

Programul activității:

- preșcolarii sunt întâmpinați de elevii clasei a III-a sau a IV-a;
- reprezentanți ai Consiliului Elevilor le prezintă spațiile importante din școală (cancelaria, biblioteca, sala de sport, o sală de clasă, un laborator etc.);
- vor face cunoștință cu un grup de elevi, își vor strânge mâna;
- vor adresa întrebări despre școală, rechizite, program zilnic etc.;
- vor sta în bănci, alături de școlari;
- se vor familiariza cu manualele și rechizitele școlarului;
- ambele grupuri își vor spune impresiile;
- vor desena ce le-a plăcut din vizita efectuată;
- vor decora sala de clasă cu desenele lor (cei care știu să-și scrie numele se vor semna, iar ceilalți vor fi ajutați de școlari)

Domenii experiențiale	Comportamente ale copilului de 6/ 7 ani în timpul vizitei la școală
Limbă și comunicare	– folosește corect salutarile; – știe să se prezinte și să facă prezentări; – ia parte la discuții despre viața de școlar, utilizând cuvinte noi specifice acestei experiențe.
Om și societate	– utilizează formule de politețe corespunzătoare; – interacționează în mod egal cu toți copiii; – învață să aștepte; – acceptă diversitatea de opinii și atitudini; – știe cum să se comporte într-o vizită; – manifestă simpatie și interes față de cei din jur; – își exprimă propriile impresii.

Științe	<ul style="list-style-type: none"> – ordonează obiectele într-un șir: <i>stau în banca a patra, a doua etc.</i>; – face corespondența de unu la unu: <i>în bancă stau un elev și un preșcolar</i>; – formează grupe de obiecte (rechizitele școlarului); – numără corect aceste obiecte.
Estetic și creativ	<ul style="list-style-type: none"> – execută lucrare individuală pe o temă dată; – valorifică lucrările printr-o expoziție; – descrie propria lucrare ca mod de reflectare a propriilor impresii și sentimente.

EXPOZIȚII TEMATICE CU PRODUSE ALE PREȘCOLARILOR ȘI ELEVILOR

Un strop de primăvară: Mărțișorul (mărțișoare confecționate în orele și activitățile de Abilități practice, din diferite materiale și cu diferite instrumente);

Aștept cu nerăbdare Crăciunul! (podoabe pentru pomul de iarnă);

Hristos a înviat! (ouă de Paști, podoabe pentru masa de Paști, cadouri etc.);

Anotimpuri (Echinocțiu de toamnă).

Expoziție colectivă de lucrări,
Crizanteme

EXPOZIȚII TEMATICE ÎN CADRUL UNOR PROIECTE DERULATE ÎN COMUN

Chiar dacă sunt mic, sunt pieton!;

În toată lumea trăiesc copii! (1 Iunie, Ziua Internațională a Copilului);

Și eu pot să mângâi o floare! (Ziua Mondială a Mediului);

În orașul (satul, comuna) acesta locuiesc și eu! (Zilele orașului).

Locuri de expunere: holul școlii, holul grădiniței, Casa de Cultură, Primărie, teatre, fundații etc.

Participanți:

- grupa mare pregătitoare și elevii din clasa I;
- juriul va fi format din educatoare, învățătoare, reprezentanți ai comitetelor de părinți, reprezentanți ai comunității locale, personalități etc.

Premiile pot consta în diplome, jucării, rechizite etc.

Modelaj, Copaci de toamnă

ȘI EU ȘI TU... PENTRU EI!

Predare în echipă: educatoare, învățătoare.

Tema: Când, cum și de ce se întâmplă?

Proiect: Cum crește fasolea?

Material didactic: povestea „Jack și vrejul de fasole“, imagini din poveste, semințe (fasole, porumb, dovleac), pământ, pahare de plastic, lopățiță, mănuși de unică folosință, fișe de lucru (ovalul), cartoane colorate, aracet, făină, plastilină, acuarele.

Predare în echipă
Grădinița Potlogi, județ
Dâmbovița

Domenii experiențiale	Comportamente ale copilului de 6/ 7 ani în timpul proiectului "Cum crește fasolea"
Limbă și comunicare	<ul style="list-style-type: none"> • discută cu educatoarea și colegii despre fasole; • urmărește povestea Jack și vrejul de fasole; • povestește după imagini; • învață cuvinte noi (vrej, cățărațoare etc.); • alcătuește propoziții simple și dezvoltate despre fasolea din povești și din realitate; • execută semnul grafic ovalul respectând regulile și condițiile actului de scriere.
Științe	<ul style="list-style-type: none"> • respectă etapele de lucru în derularea unui experiment (Punem la încolțit boabe de fasole); • observă pe o perioadă dată procesul de încolțire; • adresează întrebări despre ceea ce observă; • enumeră părțile componente ale plantei: fasolea; • își asumă responsabilitatea îngrijirii plantelor apărute; • stabilește relații între grupuri după diferite criterii (boabe de aceeași formă, de aceeași culoare, de aceeași mărime); • alcătuește șirul numeric crescător 1-10; • pune în corespondență cifra cu numărul de boabe.
Om și societate	<ul style="list-style-type: none"> • manifestă comportament de cooperare în grup în timpul experimentului; • utilizează unelte ușor de manevrat: lopățica; • observă caracteristici ale diferitelor semințe: formă, culoare, dimensiune, netezime, duritate; • verbalizează etapele desfășurării experimentului.
Estetic și creativ	<ul style="list-style-type: none"> • modelează prin mișcări specifice (adâncire, apăsare, mișcare circulară, aplatizare) coșuleț (plastilină, cocă); • decorează cu semințe coșulețul obținut; • așază coșulețul pe un suport de carton pe care s-au obținut efecte plastice prin fuzionare.
Psihomotric	<ul style="list-style-type: none"> • aleargă pe distanțe scurte cu opriri la puncte marcate (Cuiburile de fasole); • transportă o greutate pe o distanță stabilită (Boaba uriașă)' • respectă regulile stabilite de comun acord în cadrul grupului; • participă activ la reușita echipei.

ÎN FIECARE ZI, PENTRU FIECARE COPIL (Atelierele de Vară)

Atelierele de Vară reprezintă modalități optime de petrecere a timpului liber și socializare în vacanța de vară. Ele au luat naștere ca urmare a diferitelor nevoi ale copiilor de vârste diferite și, de regulă, sunt propuse de organizații nonguvernamentale. Finanțarea lor se face din fonduri private sau din fonduri puse la dispoziție de comunitățile locale.

Argumentele pe care le invocă educatorii care au organizat astfel de ateliere sunt:

- Mod plăcut, inedit de abordare a învățării;
- Curriculum adaptat pentru recuperare, pentru nevoile copiilor, conținut atractiv;
- Copiii dobândesc competențele minimale utile debutului școlar;
- Modalitatea de lucru este flexibilă, lejeră, fără stres și constrângeri;
- Materiale didactice moderne și atractive;
- Se pune în valoare creativitatea cadrelor didactice și a copiilor;
- Mod util și plăcut de a petrece timpul în vacanță (mulți copii sunt neglijați de părinții plecați la muncile sezoniere, în țară sau în străinătate);
- Datorită numărului mai mic de copii, educatorul se poate apropia mai mult de fiecare copil și-i poate descoperi unicitatea;
- Dezvoltarea abilităților de comunicare în grup;
- Perceperea pozitivă a apartenenței la grup;
- Educație de gen;
- Creșterea stimei de sine și a încrederii în forțele proprii;
- Impact pozitiv asupra comunității, parteneriat școală-comunitate;
- Poate fi înlăturată bariera dintre familie și școală prin activități de consiliere;
- Familiile defavorizate pot fi ajutate în rezolvarea unor probleme cu caracter social, cum ar fi obținerea certificatelor de naștere;
- Responsabilizarea și valorizarea elevilor resursă ai comunităților, ca voluntari;
- Modalitate optimă de a atrage fonduri corporatiste către școli și grădinițe. (din Ateliere de Vară organizate de Asociația Ovidiu Rom)

În funcție de grupul țintă căruia i se adresează, în funcție de obiectivele propuse dar și de creativitatea și experiența propunătorilor, Atelierele pot îmbrăca forme variate. În cazul de față, educatoarea care a îndrumat grupa pregătitoare și învățătoarea care va prelua clasa I, pot forma o echipă de-a lungul a două săptămâni ale vacanței.

Prin activitățile integrate, cu caracter atractiv cele două cadre didactice ar putea face mai ușoară predarea ștafetei între grădiniță și școală.

Exemplu de structură a unui Atelier de Vară propus de echipa Asociației Ovidiu Rom:

Durata atelierului 10 zile stabilite de comun acord (în perioada în care cadrele didactice sunt în activitate)

Participanți copii proveniți din medii socio-economice defavorizate, copii care nu au frecventat grădinița sau care au înregistrat o frecvență redusă, copii cu cerințe educative speciale etc.

Factori implicați comunitatea locală, sponsori, Consiliul elevilor, Comitetele de părinți.

Materiale jocuri și jucării, coli A4, creioane, culori, acuarele, pensule, hârtie creponată, lipici, foarfeci, fișe de lucru etc.

Obiective

- să învețe într-un mod accesibil și plăcut având la bază jocul;
- să comunice în situații diferite;
- să lege noi prietenii;
- să privească cu interes actul învățării și, implicit, școala.

Amenajarea spațiului

- Centre de activități: covor, măsuțe, locuri pentru expunerea produselor (perete, panouri etc.), masă pentru materiale.

Agenda zilei

- primirea copiilor;
- întâlnirea de dimineață (pe covor, discuții despre nume, adresă, data, zi, lună, anotimp, ordonarea zilei în săptămână, păreri personale);
- joc de „spargerea gheții“;
- activitate (limbă și comunicare);
- joc de mișcare;
- activitate (științe);
- întâlnirea de rămas bun (evaluarea zilei: *Ce am învățat?*);
- Cutia Magică (cutia cu surprize pentru fiecare copil).

Exemple de activități pentru tema: „*Câte piciorușe are insecta mea preferată?*“

- Exerciții de dezvoltare a vocabularului;
- Ciclul de viață al unui fluture – *Omida cea flămândă* de Eric Carle;
- Educație plastică – obținerea unor forme spontane;
- Jocuri de mișcare – *Zboară, zboară...*;
- Familiarizarea cu numărul și cifra 6;
- Fluturile din hârtie de mototolit;
- Realizare mini-cărticică despre insecte;
- Întrebări care stimulează dezvoltarea gândirii critice:
 - *De ce...?*
 - *Ce s-ar fi întâmplat dacă...?*
 - *Unde credeți că...?*

Activitatea integrată poate fi realizată în Centre de activitate cu sarcini diferite. Drept urmare, cele două colege vor gândi asupra numărului de centre (în funcție de subiect) și asupra tipurilor de sarcini pe care copiii le vor realiza.

Domeniul experiențial	Centrul Bibliotecă	Centrul Științe	Centrul Joc de rol	Centrul Arte
Limbă și comunicare	Analizează reviste, Atlase Zoologice cu diferite insecte care se găsesc în țara noastră și nu numai (dezvoltarea interesului pentru citit, participarea la activitățile de grup în calitate de vorbitor și auditor).	Stabilesc părțile componente ale insectei; asemănări și deosebiri între insecte din diferite zone ale lumii. Discută despre rolul insectelor în natură (îmbogățirea vocabularului activ și pasiv pe baza activității personale și a relațiilor cu ceilalți).	Interpretează rol de insectă (<i>Dacă aș fi ... mi-ar plăcea să.../ aș putea ajuta.....</i>). (dezvoltarea creativității prin crearea unor mici dramatizări utilizând intuitiv elemente expresive)	
Om și societate	Creează enunțuri folosind diminutive, scoțând în evidență modalități de ocrotire a insectelor de către copii. (dezvoltarea abilității de a intra în relație cu cei din jur și a unei atitudini pozitive față de mediu)		Utilizează formule de adresare potrivite situației create. (adaptarea comportamentului la cerințele grupului)	
Științe	Face o listă cu insectele care au șase picioare. (dezvoltarea capacității de a seria obiecte pe baza unor criterii date)	Construiesc mulțimi de șase insecte, fac corespondența fluture-floare așezând pe fiecare floare câte un fluture (mai mulți fluturi/ mai multe flori/mai puțini fluturi/ mai puține flori). (dezvoltarea experienței senzoriale referitoare la constituirea de mulțimi pe baza unor însușiri comune)	Discută despre numărul de piciorușe, numărul de aripioare (dezvoltarea cunoștințelor matematice prin numărarea de la 0 la 6)	
Estetic și creativ		Decupează doi ochi pentru un gândăcel; șase aripioare pentru trei fluturi etc. (îmbogățirea cunoștințelor matematice prin realizarea corespondenței între mulțimi)	Își creează aripioare și antene pentru insecta care i-a plăcut. (dezvoltarea deprinderilor tehnice specifice activității plastice, dezvoltarea limbajului specific activităților plastice)	Obține forme spontane prin combinarea culorilor, îndoirea și presarea foii de hârtie. Obține fluturi prin mototolirea hârtiei și adăugarea unor elemente puse la dispoziție (antene, corp). Realizează colaje cu produsele realizate. (dezvoltarea creativității și originalității prin crearea unui spațiu plastic)

SERBĂRI COMUNE ORGANIZATE CU OCAZIA UNOR EVENIMENTE CONSACRATE SAU DIN VIAȚA COMUNITĂȚII

Aplicații

Educatori

1. Întocmiți programul unei zile dintr-un „Atelier de Vară”, gândind tema și activitățile concrete corespunzătoare.
2. Dați exemplu și de alte activități pe care le considerați potrivite pentru integrarea copiilor în clasa I.
3. Întocmiți un jurnal al unei activități pe care ați desfășurat-o în colaborare cu școala. Prezentați-l în cadrul Activităților Metodice sau al Cercurilor Pedagogice!
4. Organizați o expoziție de fotografie în holul instituției, care să surprindă activități specifice grădiniță–școală. Asigurați-vă că părinții au vizionat-o! În funcție de părerile lor, întocmiți un top al celor mai interesante!

Pregătirea familiei și comunității pentru clasa I

capitolul

[3]

Majoritatea părinților își doresc succes școlar pentru copiii lor deci, un început cu dreptul în clasa I, dar puțini conștientizează că educația începe, de fapt, de la naștere și că este un proces extrem de complex și de profund. Copiii învață ceea ce trăiesc zi de zi, clipă de clipă, așadar atmosfera familială e hotărâtoare în evoluția lor.

Părintele ar trebui să afle (dacă nu știe deja) că este primul și cel mai important educator al copilului. De la el copilul învață despre propria persoană și despre ceilalți. Dacă cei doi învață să vorbească, să citească, să se joace și să rezolve probleme împreună, atunci putem spune că s-au făcut primii pași pentru intrarea în viață.

În noul curriculum se precizează că *principala răspundere pentru protecția, creșterea și dezvoltarea copiilor îi revine familiei și, ca atare, familia este îndreptățită să beneficieze de toată protecția și sprijinul de care are nevoie*. Deși acest aspect este cunoscut, nu există o veritabilă „Școală a Părinților“, astfel încât se poate spune că, în ziua de azi, *a fi părinte și a fi copil e la fel de greu*.

Reflecții

Educatori

„Nu vreau să spun că ne iubim copiii mai puțin, ci că avem mai puțin timp liber pe care să ni-l petrecem alături de ei decât au avut părinții noștri pentru noi.”

(Daniel Goleman)

În condițiile date, rolul cadrului didactic este mult mai dificil. Conștient de nevoile pe care le are copilul și de faptul că grădinița și școala nu pot și nici nu ar trebui să suplinească îndatoririle părinților, educatorului îi revine sarcina de a face din părinte un partener activ în educație.

Implicarea familiei nu se va rezuma doar la participarea financiară, ci și la participarea în luarea deciziilor legate de educația copiilor; la prezența lor în sala de grupă în timpul activităților; la participarea efectivă la aceste activități și, în general, la viața grădiniței și la toate activitățile și manifestările în care aceasta se implică.

(Noul Curriculum pentru educația timpurie)

Iată ce poate face educatorul pentru pregătirea familiei:

1. invitație la dialog cu tema „Copilul meu începe clasa I“;

La începutul anului pregătitor pentru școală, educatoarea poate trimite părinților o invitație la dezbatere pe tema propusă (Anexa 6); scopul acestei întâlniri este, în principal, conștientizarea importanței pregătirii acestui pas, pentru asigurarea succesului școlar;

2. scrisoare deschisă adresată familiei, de fiecare dată când începe o nouă unitate tematică;

Pe spatele scrisorii sau înaintea acesteia poate fi realizată planificarea pe zile, cu indicația schematică a subiectului mai special al zilei (Anexa 7); părinții vor fi instruiți să afișeze calendarul acasă, într-un loc vizibil, la nivelul privirii copilului și, împreună cu acesta, să urmărească traseul educațional parcurs într-un timp dat; dialogurile inițiate zilnic vor avea consistență și vor pregăti momentele de rezolvare a temelor din viața de școlar; în felul acesta, se pot evita eternele întrebări și răspunsuri „Ce ai făcut la grădiniță?“ „Bine.“ care în timp se transformă în „Ce ai făcut la școală?“ „Bine.“;

3. opțional, părinții pot primi din partea educatorului fișe cu idei de valorificare a timpului liber prin jocuri cu caracter educativ sau diverse sarcini, care să consolideze sau să completeze acasă unitățile tematice parcurse la grădiniță (Anexa 8). Lumea școlii e o lume a regulilor și copiii învață să respecte reguli cel mai ușor prin joc; așadar adulții ar trebui să-și facă timp să se joace cu copiii jocuri în care se câștigă dar se și pierde, în care sunt deopotrivă mari și mici, fete și băieți etc.;
4. întâlniri periodice lunare cu subiecte propuse de părinți, în funcție de nevoile lor etc.;
5. trimiterea portofoliului copilului la anumite intervale de timp, acasă, spre analiză, însoțit de o fișă pe care părintele trebuie să o completeze (Anexa 9); În timpul petrecut departe de părinți, copiii se dezvoltă din toate punctele de vedere și, de multe ori, aceștia sunt atât de absorbiți de grijile zilnice, încât nu-și dau seama de unde vin cu adevărat progresele copiilor;
6. întâlniri periodice cu părinții, având ca temă cunoașterea propriului copil, ca de exemplu aplicarea chestionarului în oglindă:

a) Pentru copii

- Colorează forma geometrică cu culoarea ta preferată.
- Desenează jucăria preferată.
- Desenează ce îți place să faci alături de părinții tăi.
- Ce nu îți place din purtarea părinților tăi față de tine (această rubrică va fi completată de educatoare în urma discuțiilor individuale).

b) Pentru părinți

- Ce culoare preferă copilul dvs.?
- Care este jucăria pe care o preferă copilul dvs.?
- Ce activitate desfășurată alături de dvs. îi face plăcere copilului.?
- Ce aspect din atitudinea dvs. față de propriul copil credeți că îl deranjează cel mai mult?

7. Realizarea unor mini-broșuri de informare, din care părinții pot afla cum să-și planifice și cum să realizeze activități comune cu copiii (Anexa 11):

- Stabiliți anumite reguli cu copilul și fiți constanți în aplicarea lor. Stabiliți limite și fiți pregătiți ca acestea să fie testate.
- Folosiți contactul vizual și motivarea pentru a relaționa pozitiv cu copilul.
- Oferiți explicații detaliate la întrebări și explicați înțelesul cuvintelor noi atunci când vă jucați cu copilul.
- Activitățile în aer liber vor da copilului șansa de a-și consuma energia și a rămâne sănătos.
- Este important să lăudați copilul pentru comportamentul lui pozitiv și să-i spuneți că-l iubiți.

Lucruri la care părinții pot reflecta ulterior desfășurării activităților:

- *V-au plăcut activitățile? Dar copilului ?*
- *Ce activități i-au plăcut copilului cel mai mult? Dar cel mai puțin? De ce credeți că s-a întâmplat acest lucru?*
- *Ce activități vi s-au părut prea grele, dificile/ ușoare, simple? Cum le puteți face mai simple/ dificile, astfel încât copilul să aibă succes/ să se simtă provocat?*
- *Cum puteți stimula imaginația copilului dvs. când faceți aceste activități sau altele?*
- *Ce ați învățat astfel despre copil?*
- *Cum ați recompensat copilul pentru că a încercat activități noi și pentru că a avut un comportament pozitiv? Ce alte modalități puteți folosi pentru a-l încuraja?*
- *Ce alte idei aveți? Ce idei pot fi sugerate de copii?*

Părinții ai căror copii încep clasa I pot primi chiar un inventar al celor mai importante comportamente pe care ar trebui să le aibă aceștia (Anexa 10), pentru autocontrol.

Dialogul educator-familie este mult mai ușor de purtat atunci când părinții valorizează educația și conștientizează responsabilitatea pe care o au.

Un sprijin important îl poate acorda și comunitatea, rezultatele benefice fiind obținute printr-o muncă în echipă: cadru didactic, asistent social, mediator școlar sau facilitator comunitar etc.

Pentru a veni în sprijinul familiilor, următoarele organisme și instituții vor trebui să își coordoneze eforturile:

1. Sistemul educațional
2. Sistemul de sănătate publică
3. Sistemul de protecție a copilului
4. Administrația publică locală și județeană
5. Organizațiile societății civile
6. Sectorul privat
7. Organizațiile religioase importante
8. Mass-media

România a aderat la Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului prin **Legea 18/1990** – lege care garantează drepturile copiilor și care le conferă acestora posibilitatea de a contribui pe deplin ca adulți la dezvoltarea economică și socială a țării.

Legea 272/2004 cu privire la protecția drepturilor copilului. Articolul 47 afirmă că toți copiii au dreptul la o educație care să le permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și personalității astfel încât să fie pregătiți să contribuie la dezvoltarea societății.

Legea 84/1995 completată prin Legea 268/2003 stipulează școlarizarea obligatorie până la clasa a X-a, începând de la vârsta de 6 ani. Potrivit acestei legi, responsabilitatea pentru frecventarea învățământului obligatoriu de către copii revine părinților. În caz de nerespectare a acestei prevederi, părinții pot fi amendați cu 50 până la 200 de RON. În cazul în care părinții nu pot sau nu își îndeplinesc obligațiile legale privitoare la educația copiilor, autoritățile locale și școlile au responsabilitatea legală de a interveni¹.

Legea 272, Articolul 48 impune Ministerului Educației, inspectoratelor școlare și școlilor să ia măsuri de prevenire a abandonului școlar cauzat de sărăcie. Organismele menționate sunt solicitate să ia măsuri active de acordare a unor servicii sociale adecvate în mediul școlar, incluzând: hrană, rechizite, transport și alte servicii considerate necesare pentru a asigura frecventarea școlii de către copil.

Legea 272, Articolul 91 stipulează că orice persoană care, prin natura profesiei sau ocupației sale, lucrează direct cu un copil (de exemplu, cadrele didactice) și are suspiciuni în legătură cu existența unei situații de abuz sau de neglijare a acestuia este obligată să sesizeze serviciul public de asistență socială sau direcția generală de asistență socială și protecția copilului în a cărei rază teritorială a fost identificat cazul respectiv. În directivele enunțate de Ministru se afirmă că dascălii au obligația de monitoriza frecvența școlară a copiilor, a menține contactul permanent cu părinții și de informa instituția de asistență socială sau de educație în legătură cu situația copiilor aflați în situații de risc de abandon școlar.

Școlile, cu sprijinul autorităților locale și al serviciilor de evidență a populației din cadrul Poliției, au obligația de a efectua recensăminte școlare anuale, pentru înregistrarea copiilor cu vârsta de 6-7 ani din circumscripția școlară respectivă.

Legea 272, Articolul 103 stipulează că autoritățile locale au obligația de a implica reprezentanții comunității locale în identificarea nevoilor comunității, precum și a soluțiilor pentru problemele sociale de care sunt afectați copiii. În acest scop, pot fi înființate structuri comunitare consultative (de exemplu, grupuri locale de acțiune). Aceste grupuri pot fi formate din reprezentanți ai bisericii, cadre didactice, oameni de afaceri, personal medical, lucratori sociali, lucratori ai Poliției și alții. Funcția principală a acestor grupuri este de a rezolva cazurile identificate și de a răspunde la nevoile educaționale ale comunității. Grupul poate fi de asemenea, consultat atunci când sunt necesare măsuri speciale de protecție. Membrii acestor comitete lucrează voluntar și sunt aleși de Primar și Consiliul local.

Legea 272, Articolul 106 prevede că serviciile publice de asistență socială au obligația (1) de a monitoriza și analiza situația copiilor din circumscripția respectivă, și de a asigura respectarea drepturilor copiilor, ocupându-se de asemenea de colectarea corectă și analizarea datelor relevante; și (2) de a consilia și informa familiile despre drepturile și obligațiile pe care le au în legătură cu copiii lor, și de a informa în legătură cu serviciile disponibile la nivel local.

(Document de politici publice al Asociației „Ovidiu Rom“)

¹Legea 272/2004, art.45, (2): În cazul în care părinții sau persoanele care au, potrivit legii, obligația de a întreține copilul nu pot asigura din motive independente de voința lor, satisfacerea nevoilor minime de locuință, hrană, îmbrăcăminte și educație ale copilului, statul, prin autoritățile publice competente, este obligat să asigure acestora sprijin corespunzător, sub forma de prestații financiare, prestații în natură, precum și sub formă de servicii, în condițiile legii.

În urma tuturor afirmațiilor făcute până acum, concluzia ar fi că integrarea în clasa I nu este un proces ușor, care poate fi lăsat la voia întâmplării, ci presupune o unitate de forțe, fiind în cele din urmă responsabilitatea fiecăruia dintre noi. Există exemple de bune practici la care merită să reflectăm, căci viitorul de mâine va fi așa cum îl construim astăzi.

Reflecții

La Reggio Emilia mediul este un mesaj. Echipa de acolo a muncit zeci de ani ca să formeze tipul de grădiniță care se potrivește de minune întregii comunități: profesorilor, părinților, locului fizic, regiunii și, înainte de toate, copiilor care cresc. Primele lecții vin de la mediu, unul de care te bucuri datorită frumuseții lui. Lecțiile următoare vin de la factorul uman, adică de la oamenii interesați de succesul acestei activități, căci copiii sunt parte dintr-o familie mai mare care-i sprijină, cu care comunică permanent și combină plăcerea, responsabilitatea și învățarea...

Scopul documentariștilor de la Reggio este de a capta și de a face publice sutele de limbaje – unele orale, altele ale trupului, altele artistice – pe care copiii le folosesc, le produc și le împărtășesc între ei într-un mod cu totul firesc.

Abordarea de la Reggio îi invită pe copii să exploreze, în multiple moduri comode, lumea fizică, lumea biologică și lumea socială, oferă materiale valoroase cu care să captezi impresiile, împărtășește constatările restului comunității și modelează un set de relații umane bazate pe respect, care ar trebui să se extindă pe tot parcursul ciclului de viață!

(H. Gardner, *Inteligențe multiple*, pag. 97)

Anexa 1

Elevul de clasa I

idee după M. Durickova

A fost odată, ca niciodată, un băiețel de clasa I care nu încăpea nici în clasă și nici în școală din cauza înălțimii sale. Capul îi ajungea până la streășină, iar într-o bancă obișnuită i-ar fi încăput doar un picior. Pentru că își dorea atât de mult să învețe, stătea în curtea școlii și urmărea lecțiile prin ferestrele deschise ale clasei.

Prietena lui cea mai bună era o fetiță cu fața rotundă și nasul mic, cu ochii verzi și părul negru. Cei doi petreceau mult timp împreună. El putea să privească dincolo de acoperișuri și îi povestea fetiței cum trăiesc copiii din alte locuri.

Atunci când jucau fotbal cu toți copiii, întindea o mână și acoperea jumătate din poartă. Dacă o întindea și pe cealaltă, acoperea poarta în întregime.

Când mergeau în pădure, culegea conurile chiar din vârful bradului.

I-ar fi plăcut mult să se joace și de-a v-ați ascunselea, dar nu putea. Oricine îl vedea, oriunde s-ar fi ascuns...

Aplicație

La finalul lecturii, după câteva momente în care copiii au posibilitatea să-și pună în ordine gândurile și sentimentele, poate fi purtată o discuție având ca bază întrebări care contribuie la dezvoltarea gândirii critice.

Iată câteva exemple:

- Ce ai simțit auzind acest text? De ce?
- Ce crezi tu despre prietenia celor doi copii?
- Ce ai face tu dacă ai fi în locul fetiței? Dar în locul băiatului? Cum te-ai simți?
- Crezi că, dacă băiatul nu arăta la fel ca ceilalți, înseamnă că era mai rău ca ei? Explică!
- Formulează un final poveștii.

Anexa 2

Exerciții de introducere în atmosfera de lucru

1. „Uaaaau!“

Coordonatorul adult (sau copil) propune un sunet, un cuvânt sau o propoziție și fiecare copil sau grupă (în cazul în care numărul participanților la joc este mai mare) îl va rosti astfel încât să exprime o stare sufletească, indicată de același coordonator sau aleasă de copil.

Exemplu: „Uaaaau!“ - mirat; „Uaaaau!“ - bucuros; „Uaaaau!“ - supărat; „Uaaaau!“ - dezamăgit

2. „Să compunem o poveste!“

Un copil va rosti în două, trei enunțuri introducerea poveștii: „A fost o dată ca niciodată o familie de furnici. Mușuroiul lor se afla într-o grădină cu foarte multe flori. Într-o zi...“ Următorul copil va continua cu alte enunțuri. În momentul opririi, se pot folosi formule ca: „atunci...“, „deodată...“, „în acel moment a apărut...“ ș.a.

Textul poate fi consemnat de adult și citit în final, spre hazul participanților.

3. „Poveste după imagini“

Varianta A

Copiilor li se prezintă o imagine și fiecare copil/ grup încearcă o scurtă poveste legată de ceea ce se întâmplă în imagine în momentul respectiv.

Varianta B

Copiilor li se prezintă o imagine și fiecare copil/ grup încearcă să spună ce au făcut protagoniștii imaginii înainte de momentul imortalizării și ce ar face dacă imaginea ar prinde viață.

4. „Tastatura“

Copiii sunt invitați să-și imagineze că sunt tastele unui computer. Li se propune un cuvânt și fiecare elev primește câte o literă. Copiii sunt amestecați între ei și apoi trebuie să-și rostească literele în ordinea acestora în cuvânt.

5. „Mimă“

Se formează două echipe. Prima echipă își alege un reprezentant. Acestuia și numai acestuia echipa nr. 2 îi comunică un cuvânt. Fără a rosti nici un sunet, doar folosind mimica, gestică, atitudinile corporale și mișcarea, copilul trebuie să-și determine echipa să ghicească cuvântul. Totul se petrece într-un timp dat, după care se schimbă rolurile.

6. „Strada cu surprize“

Copiii sunt invitați să-și imagineze că se plimbă pe o stradă pe care au loc tot felul de evenimente sau întâlnesc tot felul de obstacole. Sarcina lor este aceea de a-și adapta mersul și atitudinea corporală situației indicate.

Exemple: *e frig, ... plouă, ... iese soarele, ... o baltă..., ne latră un câțel..., ne-am rătăcit..., cineva ne întreabă ceva..., trece o mașină...* etc.

7. „Mâinile fermecate“

Jocul presupune împărțirea copiilor în „actori păpușari“ și „spectatori“. Actorii vor folosi, pentru a sugera personajele, propriile mâini la care pot adăuga opțional câte un element reprezentativ pentru personaj, element ce poate fi găsit în mediul apropiat. Se pot sugera: păsări, flori, insecte, omuleți etc. Spectatorii trebuie să interpreteze cele văzute.

8. „Poveste cu pași“

Se lucrează în grupuri mici. Fiecare grup primește imagini în care sunt prezentate acțiuni succesive sau o întâmplare foarte scurtă.

Exemplu: *mergi, te sperii, alergi, cazi, te ridici, ajungi într-un loc unde ești în siguranță.* Un reprezentant al fiecărui grup execută mișcări sugestive încât să redea povestea. Ceilalți numesc acțiunile mimate.

9. „Ce s-a schimbat, parteneri?”

Se cere fiecărui copil să-și aleagă un partener pe care să-l cunoască cât de cât, măcar din punct de vedere fizic. Se formează astfel două echipe. Una dintre echipe părăsește pentru trei minute sala de clasă, timp în care cealaltă echipă schimbă măcar un lucru din înfățișarea membrilor. Coechipierii se întorc și încearcă să recunoască schimbările.

Se inversează rolurile. Câștigă echipa care a ghicit cele mai multe diferențe.

10. Jocul mut

Toți copiii se vor alinia în funcție de anotimpul în care s-au născut, fără a vorbi între ei.

12. „Uită-te la mine...”

Se formează două grupuri mixte, care se așază față în față. Se aleg partenerii în diagonală. Fiecare trebuie să se îndrepte spre celălalt fără să piardă contactul vizual, să râdă sau să schițeze ceva.

13. „Forme geometrice”

Copiii vor fi împărțiți în echipe mixte. Legați la ochi se vor ține de o sfoară. Fiecare grup va lua forma unei forme geometrice. Câștigă grupul care este cel mai aproape de adevăr.

14. “O alt fel de poveste”

Un copil povestește ceva, timp de un minut (se folosește clopoțelul). Alt coleg spune aceeași poveste, exagerând însă.

15. „Cartonașul buclucaș”

Conducătorul jocului prezintă colegilor un cartonaș care va circula pe la fiecare copil, sub formă de ștafetă. La o bătaie din palme, cartonașul se oprește la cel care îl are în mână. Acesta trebuie să spună o frază despre el, o ghicitoare, un proverb sau orice altceva dorește

16. „Vorbește despre...”

Se anunță o temă. Copiii stau în cerc. Se pasează o minge de la unul la altul, în mod aleator. Copilul care prinde mingea trebuie să spună ceva legat de respectiva temă.

17. Mini chestionar oral

Cine sunt?

Cine cred ceilalți că sunt?

Cine mi-ar plăcea să fiu?

Ce sunt?

Ce cred ceilalți că sunt?

Ce mi-ar plăcea să fiu?

18. Galeria fotografiilor

Se face o miniexpoziție cu fotografii aduse de acasă, care le sunt foarte dragi copiilor. Poate să rămână un spațiu special amenajat, în care copiii își pot schimba fotografiile dragi, după o anumită perioadă. Educatoarea va avea și ea o fotografie în acest spațiu. Fiecare copil poate povesti ceva despre fotografia respectivă.

19. Istoria prenumelui

Se va răspunde la întrebări de genul: *A cui preferință a fost alegerea prenumelui? Ce semnificație are? Cum altfel le-ar fi plăcut să îi cheme? Ai și o poreclă?*

20. Ce avem în comun cu ceilalți? Ce ne deosebește?

Se pregătește un set de întrebări: *Cine are doi frați? Cui îi place culoarea roșie? Cui îi place să cânte? Cui îi place anotimpul iarna?* etc. Copiii observă (se poate și nota, dacă știu să scrie) cu cine au răspunsuri comune și cu cine au răspunsuri diferite. Se pot face și grafice cu post-it-uri.

21. Povești inversate

După ce li se citește elevilor o poveste, se modifică rolurile din text: cei buni devin cei răi și invers (de exemplu Scufița este rea și lupul este bun). Copiii sunt solicitați să facă predicții: *Ce ar face personajele în acest caz?*

Anexa 3

Jocuri de mișcare cu reguli

Caută-ți conducătorul!

Se împarte colectivul în grupuri de 5–6 copii. Fiecare grup își alege conducătorul. Se formează cercuri în jurul lui. La semnal, fiecare grup se rotește în jurul conducătorului, ținându-se de mână și, eventual, cântând un cântecel.

La comanda educatoarei „La plimbare!” copiii sparg cercurile și se deplasează spre un loc indicat inițial ca spațiu de plimbare. Conducătorii rămân pe loc.

La comanda „Îngheteți!” copiii se vor opri din mers și vor închide ochii. Educatoarea va schimba locul conducătorilor.

La comanda „Caută-ți conducătorul!” copiii se vor regrupa în jurul celui pe care l-au ales.

Câștigă cei care s-au regrupat primii.

Jocul poate continua cu schimbarea conducătorului.

În călătorie (Materiale necesare: bancă de gimnastică, spalier, saltele, mingi etc.)

Se împarte colectivul în mai multe grupe. Fiecare grup negociază destinația călătoriei și pornește pe drumul imaginar, ajutându-se de materialul pe care îl au în sală. Se execută mers în echilibru, cățărare, săritură, mers ghemuit etc. La întoarcerea din călătorie copiii povestesc pe unde au fost și ce au văzut.

Barza și broaștele

Pe teren se desenează un dreptunghi mare care este râul. De-o parte și de alta a râului se marchează malurile, iar pe maluri, movilițe (cercuri) la distanță unele de altele. Un copil reprezintă barza care stă într-un cuib marcat și ceilalți sunt broșcuțele care se așază pe movilițe și încep concertul:

A fost odată o broască

Pe malul lacului stătea

Și nu știa să se grăbească

Picior de barză când zărea.

După ce broaștele termină concertul, barza zboară din cuib și caută să le prindă. Broșcuțele nu se lasă prinse și sar în apă, unde barza nu are voie să intre. Broșcuța prinsă va fi dusă în cuibul berzei.

Când stau pe movilițe, broșcuțele sunt în poziția ghemuit. De la moviliță la râu vor fi aproximativ 50 cm. Cuibul berzei poate fi mutat din loc în loc, aproape de broșcuțe, altfel nu le va prinde.

La Pet-Shop (La magazin)

În sală sau în curtea grădiniței vor fi așezate bănci sau scaune. Cumpărătorii sunt 3–4 copii stabiliți la începutul jocului. Se stabilește și un vânzător. Restul copiilor vor fi „animalele” (fiecare își alege animalul pe care vrea să-l reprezinte).

„Vânzătorul” deschide magazinul iar cumpărătorii vin pe rând și spun ce „animal” caută. Copiii imită prin mișcări animalele pe care le reprezintă. Dacă cumpărătorul a indicat un animal care nu se găsește la magazin, el pleacă fără să cumpere. „Animalele” cumpărate nu se mai întorc la magazin până la sfârșitul jocului.

Pe structura acestui joc pot fi create multe variante, în funcție de obiectivele urmărite.

Semaforul

Jocul se desfășoară în cerc; copiii se deplasează păstrând distanță între ei; la comanda *roșu*, se opresc; la comanda *galben*, merg pe loc; la comanda *verde*, continuă mersul.

Buchețelele

Copiii formează un cerc și merg pe circumferința acestuia executând diferite mișcări după comenzi date: mers obișnuit, ca piticul, sărituri ca iepurașul etc. La un moment dat, educatoarea strigă un număr, de exemplu 4. Copiii trebuie să formeze buchețele de câte 4. Cei care nu au reușit vor fi penalizați să stea într-un picior, până se numără la 4. Jocul continuă și se strigă alte numere, din cele învățate (concentrul 1-10).

Anexa 4

Să explorăm aluatul, plastilina și argila!

Activitățile de modelaj oferă o varietate de experiențe și de ocazii pentru dezvoltarea globală a copiilor. **Domenii experiențiale vizate:**

- Domeniul psihomotric;
- Domeniul științe;
- Domeniul limbă și comunicare;
- Domeniul estetic și creativ;
- Domeniul om și societate.

Resurse utile

Se urmărește oferirea unei varietăți de resurse, ce pot fi accesate și mânuite cu ușurință de către copii, cum ar fi:

- coșulețe, cutii și tăvi de depozitare, puse pe rafturi ușor accesibile;
- mese și scaune cu suprafețe ușor de curățat;
- sortulețe;
- unelte de modelat;
- forme de plastic;
- tocător;
- ciur de făină;
- obiecte din natură (scoici, scoarță de copac, conuri, pietricele);
- obiecte cu care se ștanțează (mărgel, nasturi, monede, chei);
- ustensile de bucătărie (presă de cartofi, făcăleț, presă de usturoi);
- oale, forme de chec, câni, farfurii, boluri și tacâmuri).

Materiale ce pot fi folosite:

- Amidon: adăugați apă peste amidon (colorant alimentar dacă doriți) pentru a crea un material fascinant, care curge ca un lichid și se comportă ca un material solid în același timp;
- Fulgi de săpun: (pe răzătoare). Adăugați apă caldă și după dizolvarea fulgilor de săpun, amestecați cu un tel până când amestecul se îngroașă la consistența dorită;
- Jeleul: oferă copiilor o experiență inedită;
- Aluatul: (a se consulta rețetele);
- Plastilina: fiind mai tare ca aluatul, oferă copiilor o altă experiență;
- Argila poate fi expusă în diferite forme (bucată mare sau bucăți mici și poate fi lăsată în apă).

Mod de organizare

- Expuneți resursele în așa fel încât să dezvolte independența copiilor;
- Încurajați-i pe copii să amestece ingredientele;
- Fiți atenți la eventuale alergii sau sensibilități în contactul cu materialele folosite;
- Multe din experiențele educaționale ce au loc în această arie nu se concretizează în produs finit, deoarece este important procesul, nu produsul.

Resurse pentru locul de joacă: Zăpadă, noroi.

Experiențe

În jocul cu materialele ușor de modelat, copiilor le place:

- să amestece ingredientele;
- să pregătească aluatul împreună cu un adult;
- să frământă, să modeleze, să folosească forme și să folosească un făcăleț ca să-l întindă;
- să creeze modele și șabloane;
- să experimenteze o varietate de tehnici precum imprimarea cu diferite obiecte și sculptarea în materiale;
- să gătească și să coacă.

Rețete:

Aluat cu șampon – 3/4 cană făină; 1/4 cană aracet; 1/4 cană șampon.

Amestecați ingredientele într-un castron, frământați coca, adăugați făina necesară. Modelați și întindeți ca o foaie. Tăiați în forma dorită. Lăsați să se usuce la aer. Pictați modelul.

Nisip ușor de modelat – 1 cană nisip, 1/2 cană amidon, 3/4 cană apă fierbinte, colorant alimentar (opțional).

Amestecați nisipul și amidonul, adăugați apa fierbinte și amestecați cu putere. Adăugați colorant alimentar. Gătiți la foc mic până se omogenizează. Lăsați să se răcească. Modelați sau puneți în forme. Uscăți la soare timp de câteva zile. Depozitați amestecul rămas într-un vas ermetic. Nu necesită lăcuire.

Aluat – 4 căni făină, 1 cană sare, 1 3/4 cană apă caldă.

Amestecați într-un castron, frământați 10 minute, încălziți la 300 de grade până se întărește.

Ca-zbor (cauciuc zburător) – 1 1/2 cană apă fierbinte, 2 căni aracet, colorant alimentar sau sclipici. Toate acestea se amestecă.

În alt vas: 1 1/3 cană apă fierbinte, 3 lingurițe de borax.

Adăugați conținutul din vasul 2 peste cel din vasul 1 și amestecați bine. Lichidul rămas pe fundul vasului se aruncă. Scoateți amestecul și așezați-l pe o tavă pentru puțin timp.

Aluat cu cacao – 2 căni apă, 1/2 cană sare, 2 linguri ulei, 1/3 cană cacao, 2 căni făină.

Fierbeți apa și sarea într-un clocot, adăugați ingredientele rămase. Amestecul realizat trebuie lăsat să se răcească puțin. Frământați aluatul până capătă consistență. Se depozitează într-un vas ermetic.

Aluat cu ghimbir – 1 cană făină, 1/2 cană sare, 1 cană apă, 1 lingură ulei, scorțișoară, cuișoare, ghimbir, nucșoară (aluatul își ia culoare din condimente, dar poate fi adăugat colorant alimentar roșu și verde). Într-un vas puneți făina, sarea și condimentele. Adăugați apa și uleiul. Pentru trei minute puneți compoziția pe aragaz și amestecați până se omogenizează. Lăsați să se răcească și frământați.

Aluat elastic – 1 1/2 Kg făină, 1 litru apă.

Amestecați bine până devine elastic. Puteti adăuga colorant alimentar.

Aluat la microunde – 3 căni făină, 1/2 cană sare, 2 linguri ulei, 3 căni apă, colorant alimentar (opțional). Se amestecă și se gătește în cuptorul cu microunde timp de 7 minute.

Anexa 5

Fișă de caracterizare psihopedagogică

I. Date personale

1. Numele și prenumele
2. Locul și data nașterii
3. Domiciliul
4. Dacă și cât timp a frecventat grădinița

II. Date familiale

1. Ocupația și locul de muncă al părinților
tatăl
- mama
2. Structura și componența familiei
a) Tipul familiei
părinți căsătoriți DA / NU
tatăl (mama) decedat(ă) DA / NU
părinți despărțiți DA / NU
părinți vitregi (unul, amândoi) DA / NU
alte situații
- b) Frați (surori) mai mici, mai mari

Nr crt.	Vârsta	Ocupația

Alte situații

Alte persoane (rude) apropiate în familie, care au un rol important în viața copilului

3. Atmosfera și climatul educativ

- raporturi armonioase, de înțelegere între părinți și între părinți și copii DA / NU
- raporturi punctate de conflicte mici și trecătoare DA / NU
- dezacorduri puternice în familie, conflicte frecvente DA / NU
- familie destrămată sau pe cale de destrămare DA / NU

4. Condiții de viață și de muncă ale copilului

- foarte precare DA / NU
- la limită DA / NU
- acceptabile DA / NU
- bune DA / NU
- foarte bune DA / NU

5. Influențe din afara familiei (vecini, prieteni, colegi):

- reduse DA / NU
- ample DA / NU
- frecvente DA / NU
- întâmplătoare DA / NU

III. Dezvoltarea fizică și starea sănătății

1. Caracteristici ale dezvoltării fizice
2. Îmbolnăviri grave:
3. Deficiențe (senzoriale, motorii)

IV. Procesele cognitive și stilul de muncă intelectuală

1. Caracteristici ale funcției senzorio - perceptiv:

• predomină modalitatea vizuală de percepție a informației de învățare DA / NU

• percepție difuză, superficială a materialului DA / NU

• predomină modalitatea auditivă de percepție a informației DA / NU

• percepție complexă (spirit de observație) DA / NU

2. Nivelul de inteligență

Inteligență foarte bună	Inteligență bună	Inteligență medie	Inteligență slabă	Inteligență sub limită

3. Memoria

Foarte bună	Bună	Medie	Slabă	Foarte slabă

4. Imaginația

• săracă DA / NU

• bogată DA / NU

• reproductivă DA / NU

• reproductiv – creativă DA / NU

• pentru activități tehnice DA / NU

• pentru activități literar-artistice DA / NU

5. Limbajul

• Vocabular bogat • Exprimare frumoasă și corectă	• Exprimare ușoară și corectă	• Vocabular redus • Exprimare greoaie	• Vocabular foarte sărac • Exprimare incorectă

6. Stilul de muncă:

- a) Cum lucrează:

• sistematic, ritmic, organizat DA / NU

• inegal, cu fluctuații, în salturi DA / NU

• neglijent, așteaptă ajutor de la alții DA / NU

• mari lacune în cunoștințe DA / NU

• alte mențiuni

- b) Sârguința

Foarte sârguincios	De obicei sârguincios	Puțin sârguincios	Nesârguincios

- c) Autonomie, creativitate:

• inventiv, cu manifestări de creativitate DA / NU

• manifestă uneori inițiativă, independență DA / NU

• se conformează de regula modelului, procedează rutinier DA / NU

• nesigur, dependent, fără inițiativă DA / NU

• alte caracteristici

V. Conduita copilului pe parcursul activităților

1. Conduita în cadrul activităților:

- atent, participă activ cu interes DA / NU
- atenția și interesul inegale, fluctuante DA / NU
- de obicei pasiv, așteaptă să fie solicitat DA / NU

- prezent numai fizic, cu frecvente distrageri DA / NU

2. Purtarea în general:

- exemplară, ireproșabilă DA / NU
- corectă, cuviincioasă, bună DA / NU
- cu abateri comportamentale relativ frecvente dar nu grave DA / NU
- abateri comportamentale grave, devianță DA / NU

VI. Conduita în grup, integrarea socială a copilului

1. Participarea la viața de grup

- mai mult retras, rezervat, izolat, puțin comunicativ DA / NU
- participă la activitatea de grup numai dacă este solicitat DA / NU
- este în contact cu grupul, se integrează, dar preferă sarcinile executive DA / NU
- caută activ contactul cu grupul, sociabil, comunicativ, stabilește ușor relații, vine cu idei și propuneri DA / NU
- activ, sociabil, comunicativ, cu inițiativă, bun organizator și animator al grupului DA / NU

2. Cum este văzut de ceilalți copii

- bun coleg, sensibil, te înțelegi și te împrietenești cu el DA / NU
- bun coleg, săritor la nevoie, te poți bizui pe el DA / NU
- preocupat mai mult de sine, individualist, egoist DA / NU
- retras, interiorizat DA / NU

VII. Trăsături de personalitate

1. Temperamentul

- puternic exteriorizat, impulsiv, nestăpânit, inegal, iritabil, uneori agresiv, activ, rezistent la solicitări, cu tendințe de dominare a altora DA / NU
- exteriorizat, energetic, vioi, mobil, echilibrat, ușor adaptabil, DA / NU vorbăreț, guraliv, nestatornic
- calm, controlat, reținut, lent, uneori nepăsător, mai greu adaptabil, rezistent la solicitări repetitive DA / NU
- hipersensibil, interiorizat, retras, nesigur, anxios DA / NU
- tip combinat DA / NU

2. Emotivitate

- foarte emotiv, excesiv de timid, emoțiile îi perturbă activitatea DA / NU
- emotiv dar fără reacții dezadaptative DA / NU
- neemotiv, îndrăzneț DA / NU

3. Dispoziție afectivă predominantă

- vesel, optimist DA / NU
- mai mult trist, deprimat DA / NU

4. Însușiri aptitudinale

- lucrează repede, rezolvă ușor și corect sarcinile de învățare DA / NU
- rezolvă corect dar consumă mai mult timp și investește mai multă energie DA / NU
- lucrează greoi, cu erori, nu se încadrează în timp DA / NU

5. Trăsături de caracter în devenire

a) atitudini față de muncă

- pozitive DA / NU
- negative DA / NU

b) atitudini față de alții

- pozitive DA / NU
- negative DA / NU

c) atitudini față de sine

- pozitive DA / NU
- negative DA / NU

Anexa 6

15 octombrie 2008

Dragi părinți,

Imaginați-vă că toamna următoare, pe data de 15 septembrie, copilul dumneavoastră va pleca într-o tabără pe termen lung, cu un grup de copii pe care nu îi cunoașteți și cu un adult străin (fără dumneavoastră).

Cum v-ați simți ca părinte?

Cum credeți că s-ar simți el?

Cu ce abilități și cunoștințe ați vrea să fie echipat în ziua plecării?

Cum v-ați simți dacă ar fi în stare să se îmbrace și să se dezbrace singur și mai ales cu ce trebuie?

Dar dacă ar putea mânca ce trebuie, când trebuie și cum trebuie?

Ce ziceți dacă ar fi comunicativ și și-ar exprima cu ușurință gândurile și sentimentele, legând prietenii, distingând binele de rău?

Iar dacă ar cunoaște litere și cifre și nu i-ar fi teamă de tot ceea ce-l înconjoară cum ar fi?

Și enumerarea ar putea continua, pentru că întotdeauna părinții au infinite motive de îngrijorare.

Mai aveți până la minunata *ieșire* a copilului un an. Ce faceți în acest timp? Cum îl pregătiți să reușească și cum vă pregătiți să nu fiți cuprinși de teamă?

Vă invităm să vă fim alături și să ne fiți alături pentru a descoperi împreună răspunsuri la întrebările de mai sus.

Vă invităm vineri, 20 octombrie, ora 18:00, în sala grupei mari pregătitoare, să aflăm ce înseamnă să fii *Gata pentru școală*.

Educatoare,

Anexa 7 (față)

Care este culoarea mea preferată? (Planificare lunară a activităților)

luni	marți	miercuri	joi	vineri
<p>5</p> <p>Culorile curcubeului</p> <p>12</p> <p>Culoarea mea preferată</p> <p>Scufița Roșie - poveste -</p>	<p>6</p> <p>Afișul culorii preferate</p> <p>Jocul culorilor</p> <p>Țesem cu benzi de hârtie în culoarea preferată!</p> <p>13</p> <p>Scufița Roșie</p> <p>Activități cu caracter integrat</p> <p>20</p> <p>Semne și reguli de circulație</p> <p>27</p> <p>Imnul României</p> <p>Steaguri asemănătoare cu al țării noastre</p>	<p>7</p> <p>„Roșu“ în limbi diferite</p> <p>Picătura cu litere</p> <p>14</p> <p>Mini-excursie</p> <p>Secția de pompieri</p> <p>Artă: Mașina de pompieri</p> <p>21</p> <p>Cum ne ferim de accidente?</p> <p>Invitat special: Viorel Vintilă, agent de circulație de la Poliția Bacău</p> <p>28</p> <p>Obiceiuri și tradiții românești</p> <p>Ateliere de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ceramica • Podoabe 	<p>1</p> <p>8</p> <p>Amprente de măr verde, galben sau roșu</p> <p>Ce pot face cu amprenta unui deget?</p> <p>15</p> <p>Ziua Roșie</p> <p>Artă: Reprodusere după tabloul „Copacul roșu” de Mondrian Pet</p> <p>22</p> <p>Artă: Gentuța semafor</p> <p>29</p> <p>Obiceiuri și tradiții românești</p> <p>Ateliere de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ceramica • Podoabe 	<p>2</p> <p>9</p> <p>Povestea culorilor</p> <p>Prezentare Power Point</p> <p>16</p> <p>Ziua Toleranței</p> <p>Căsuța cu figuri geometrice - pattern blocks -</p> <p>23</p> <p>Drapelul României</p> <p>Semnificația culorilor</p> <p>30</p> <p>La mulți ani, România!</p>

Calendar realizat de învă. Carmen Butnaru, Bacău

Anexa 7. (verso)

Dragi părinți, frați, surori, bunici și prieteni,

A sosit și luna noiembrie. Ne-am gândit să aducem un plus de frumusețe zilelor de toamnă, intrând în Lumea culorilor.

Vom descoperi care este culoarea preferată a fiecăruia dintre noi și ne vom opri mai mult asupra primei culori din curcubeu, culoarea roșie. Vă așteptăm cu drag în fiecare zi, dar avem nevoie de mai mult sprijin miercuri, 14 noiembrie, când vom merge în vizită la Secția de pompieri.

În ultima săptămână a lunii vom încerca să înțelegem semnificația Zilei Naționale a României. În acest sens am dori să amenajăm în sala noastră o mini-expoziție cu obiecte specific românești. Ideile și soluțiile dvs. pentru realizarea acestui obiectiv sunt binevenite.

Când sunteți cu noi, curcubeul rămâne pe cer mai mult timp și tot ceea ce facem are mai mult sens.

Grupa pregătitoare

Anexa 8.

„Culoarea preferată”

Care este culoarea preferată a membrilor familiei tale?

	Culoarea
Mama	
Tata	
Sora	
Fratele	

Caută acasă obiecte a căror denumire începe cu „R” și pe care le poți aduce la grădiniță să le prezinți colegilor.

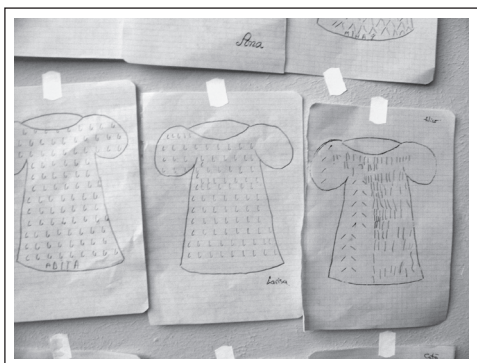
Desenează obiecte care pot fi roșii.

Desenează un curcubeu.

Desenează personajul preferat din povestea „Scufița Roșie”.

Desenează sau confecționează un steag.

Ornează cu linii o ie sau o fotă românească.

Anexa 9

Formular pentru părinți

Copilul dumneavoastră va aduce acasă portofoliul pentru a-l studia împreună. Portofoliul este o colecție a muncii copilului dumneavoastră. Vă rog să-l răsfoiți împreună și să-i puneți întrebări copilului în legătură cu activitățile desfășurate. Răspundeți apoi la întrebările din formular. Sunteți liber să ne trimiteți reacții/ întrebări sau comentarii în legătură cu progresele făcute de copil sau în legătură cu conținutul portofoliului.

Pentru că portofoliul este un instrument de lucru de care avem nevoie zilnic, vă rog să îl înapoiți la începutul săptămânii care urmează.

Mulțumesc pentru cooperare!

Cu respect,

Vă rog să răspundeți cât mai sincer la următoarele întrebări:

1. Ați studiat portofoliul împreună cu copilul dumneavoastră?
2. Ce parte a portofoliului i-a plăcut cel mai mult?
3. Ce parte a portofoliului v-a plăcut dumneavoastră. cel mai mult?
4. Ce progrese făcute de copilul dumneavoastră v-au surprins? De ce?
5. Aveți întrebări/comentarii în legătură cu conținutul portofoliului?

Data:

Semnătura

Anexa 10

Comportamente la intrarea în clasa I

Acesta reprezintă un inventar al abilităților copiilor considerate esențiale pentru intrarea în clasa întâi. Aplicați acest inventar copilului dumneavoastră.

- vorbește în propoziții complete
 - da
 - nu
- repovestește o poveste cunoscută
 - ușor
 - cu dificultate
- ascultă și urmărește instrucțiuni
 - ușor
 - cu dificultate
- cunoaște diferența dintre literă și cuvânt
 - ușor
 - cu dificultate
- știe că se citește de la stânga la dreapta
 - ușor
 - cu dificultate
- recunoaște câteva litere
 - ușor
 - cu dificultate
- citește propriul nume; citește nume cunoscute
 - ușor
 - cu dificultate
- citește anumite cuvinte
 - ușor
 - cu dificultate
- scrie câteva litere/cuvinte
 - ușor
 - cu dificultate
- recunoaște cifrele de la 1 la 9
 - ușor
 - cu dificultate
- recunoaște numerele de la 1 la 20
 - ușor
 - cu dificultate
- numără un set de obiecte până la 10
 - ușor
 - cu dificultate
- numără un set de obiecte până la 20 sau mai sus
 - ușor
 - cu dificultate
- folosește obiecte pentru a rezolva adunări și scăderi simple
 - ușor
 - cu dificultate
- recunoaște anumite forme geometrice
 - ușor
 - cu dificultate
- creează modele
 - ușor
 - cu dificultate
- măsoară și compară înălțimea/greutatea dintre diferite obiecte
 - ușor
 - cu dificultat
- ordonează un set de obiecte de la cel mai mic la cel mai mare
 - ușor
 - cu dificultate
- sortează obiecte în 2 sau mai multe categorii
 - ușor
 - cu dificultate

Anexa 11

Exerciții pentru părinți

A. În bucătărie

1. Ajutați copilul să devină conștient de diferențele dintre mâncăruri

- Vorbiți cu copilul despre mărimi, gust și culoarea hranei. Ajutați-l să recunoască diferențele dintre suprafețele fine și cele aspre, gusturile dulce și sărat și despre mirosurile unor alimente.
- Vorbiți cu copilul despre schimbările pe care le suferă alimentele atunci când le gătiți (*Cum arăta atunci când era crudă... dar când am început s-o gătim... cum arată acum?*) Ajutați copilul să compare folosind conceptele înainte și după.
- Vorbiți cu copilul despre orice mâncare care are o semnificație pentru familie.

2. Uitați-vă după culori și forme prin bucătărie, în sau pe dulapuri, în frigider sau cuptor.

- Cereți copilului să găsească cercuri, triunghiuri, pătrate.
- Jucați jocul *Eu văd ceva ce tu nu vezi, de culoare (sau formă) X*. Copilul poate numi obiecte sau lucruri care sunt în bucătărie și care se potrivesc descrierii înainte să ajungă la ceea ce aveți dumneavoastră în minte.

3. Implicați copilul în pregătirea meselor

- Învățați-l că toți cei care prepară masa se spală pe mâini înainte de a pune mâna pe mâncare.
- Măsurați ceștile, lingurile și lingurițele. Cereți copiilor să ghicească câte lingurițe umplu o ceașcă cu apă. Ajutați-l apoi să verifice.
- Lăsați copiii să toarne apă cu lingurițe, cești sau ibrice.
- Implicați copiii în pregătirea unei părți a mesei.
- Discutați despre concepte opuse ca: *mare, mic* sau *greu, ușor*.

4. Sortați și numiți hrana

- Lăsați copilul să denumească fiecare aliment sau întrebați-l să vă spună câte ceva despre fiecare, pe măsură ce le scoateți din plasă când v-ați întors de la cumpărături.
- Când sortați alimentele, cereți copilului să pună la loc alimentele de același fel: legume proaspete într-un loc, conserve în altul.

5. Lăsați copiii să vă ajute la curățenia din bucătărie

- Cereți copiilor să sorteze ustensilele de mâncat și de gătit după felul lor sau după utilizare.
- Lăsați-i să ștergă masa și să adune firimiturile într-un colț.

B. În sufragerie

6. Vorbiți despre sunete

- Cereți copilului să arate direcția din care se aud sunete și să le descrie.
- Cereți copilului să vă povestească despre obiectele care scot sunete, cum sunt: TV, radio.
- Cântați împreună cântece favorite, spuneți rime. Folosiți o lingură de lemn sau un bețișor pentru microfon.

7. Stimulați dezvoltarea musculaturii grosiere a copilului

- Încurajați copilul să ajute la treburi casnice: udatul florilor, măturatul, aspiratul, ștergerea prafului.
- Împreună cu copilul puteți interpreta roluri din povești sau de la emisiunile TV. Ajutați copilul să aleagă lucruri pentru a se costuma.
- Puneți muzică și mișcați-vă prin casă. Dacă vă place să dansați, puneți muzică și distrați-vă.

8. Citiți copilului în fiecare zi

- Confectionați o broșură împreună cu copilul dumneavoastră, ajutați-l să taie imagini din

reviste și să le lipească pe hârtie - Cartea casă sau Cartea animal. Folosiți sugestiile pe care le oferă chiar copilul.

- Dați copilului șansa să imite cititul din reviste, cărți sau ziare. Stabiliți un loc special pentru cărți și reviste.
- Cereți unui copil mai mare din familie sau altui membru al familiei să citească celui mai mic.

9. Arătați-le copiilor că ei reprezintă o parte importantă a familiei

- Repartizați copilului un spațiu unde să-și poată păstra „comorile”.
- Găsiți un loc în care puteți să expuneți lucrările copilului, cum ar fi să agățați lucrările de artă pe perete sau de ușă.

C. În dormitor

10. Citiți copilului în fiecare zi

- Spuneți o poveste sau citiți o carte copilului înainte de a adormi.
- După ce ați terminat de citit, discutați cu copilul și cereți să vă povestească tot ce-și amintește din poveste.
- Încurajați copilul să inventeze povești, să spună povești sau să le repete pe cele care i-au fost citite.

11. Transmiteți copilului respectul pentru carte

- Creați un raft sau un spațiu pentru cărți ale copilului.
- Folosiți variate materiale tipărite: împrumutați de la bibliotecă, creați cărți, colecționați vederi, plicuri, ziare sau reviste.

12. Încurajați copilul să gândească, imagineze și să fie creativ

- Puneți întrebări la care acceptați mai multe răspunsuri mai des decât cele cu un răspuns corect, cum ar fi: *Unde crezi că dorm păsările? Cum crezi că ajunge curcubeul pe cer? Unde crezi că ajunge apa după ce se scurge în pământ?*
- Cereți copiilor să joace roluri, să interpreteze povești pe care le-ați citit.

13. Sortați și aranjați hainele

- Cereți copilului să sorteze lenjeria lui, (șosetele) și s-o așeze în dulapul corespunzător.
- Lăsați-l să sorteze hainele după posesorul lor: *cămașa mea, cămașa lui tata...*
- Lăsați copilul să aleagă ce haine va purta din câteva variante pe care i le propuneți. Cereți-i să argumenteze alegerea.

D. În baie

14. Folosiți oglinzi pentru denumirea părților corpului

- Jucați-vă în oglindă împreună cu copilul: mișcați limba, nasul, țuguiți buzele.
- Vorbiți cu copilul despre toate lucrurile pe care le poate face cu ochii: cum clipim, cum ne uităm fix, cum facem cu ochiul.

15. Căutați modalitățile de a utiliza diferite simțuri

- Atingeți și vorbiți despre diferite texturi: materiale moi, săpunuri dure, chiuvete alunecoase.
- Mirosiți diferite lucruri: pasta de dinți, săpunurile.

16. Exersați deprinderile de igienă și întreținerea sănătății

- Încurajați copiii să se spele pe față și pe dinți și să se pieptene.
- Discutați despre sănătate și igienă, cum ar fi motivul pentru care ne spălăm pe față și pe mâini sau pe dinți.
- Lăsați copilul să toarne, să spele, să frece.
- Discutați despre ce avem voie să facem și ce nu.
- Spuneți-le ce au voie să atingă în baie.
- Lăsați copilul să potrivească apa caldă turnând întâi apa rece pentru a preveni arsurile.

17. Vorbiți cu copilul despre ce înseamnă să crești

- Agățați de ușă un centimetru cu care puteți măsura copilul. Faceți un grafic cu creșterea lui în înălțime și greutate.
- Întrebați-l ce poate face acum și ce nu putea face când era mic.

E. În afara casei

18. Ajutați copilul să descopere animale

- Spuneți copilului numele animalelor pe care le întâlniți.
- Întrebați copilul unde crede că trăiesc animalele, cum își construiesc căsuțele, de unde își iau hrana.

19. Ajutați copilul să sape și să planteze

- Vorbiți despre fiecare unealtă pe care o folosiți și pentru ce este ea.
- Priviți semințele de legume, apoi decideți cu copilul ce să plantați: ridichi, morcovi, altceva care crește mai repede.
- Amintiți copilului să ude plantele să crească.

20. Încurajați copilul să descrie toate lucrurile pe care le pipăie sau cu care se joacă:

- coaja dură/ aspră de copac;
- vântul care suflă;
- pietre netede;
- aer cald;
- ploaie rece;
- atmosferă cețoasă.

F. În explorarea comunității

21. Către parc

- Priviți cu atenție lucruri speciale din parc: o familie, grădinile, aleile.
- În timp ce vă plimbați, cereți copilului să meargă repede, să meargă încet, să alerge în siguranță.
- Jucați cu copilul jocuri în care nu există învinși.

22. La gară sau la stația de autobuz

- Vorbiți despre locurile unde ar putea merge trenul sau autobuzul.
- Creați o poveste despre locul unde ați merge cu trenul. Ce ați face când ajungeți acolo?
- Cereți copilului să spună ce ar face în tren sau autobuz în timpul călătoriei.

23. La magazin

- Discutați despre cumpărături pe măsură ce le puneți în coș: mărime, formă, culoare, material.
- Cereți copilului să numească mâncarea favorită și numiți-o pe a dumneavoastră.
- Pentru a vă ține copilul ocupat în magazin, adresați întrebări care nu au ca răspuns corect sau greșit, cum ar fi: Să ne imaginăm că dăm o petrecere și tu ai alege meniul. Ce ai dori să servești?

Glosar de termeni

Experiment este o metodă de explorare a realității, care constă în provocarea intenționată în condiții determinate a unui fenomen, în scopul observării comportamentului lui, al cercetării raporturilor de cauzalitate, al descoperirii esenței acestuia, al verificării unor ipoteze.

Integrarea la nivelul curriculumului înseamnă stabilirea de relații clare de convergență între cunoștințele, capacitățile, competențele, atitudinile și valorile ce aparțin unor discipline școlare distincte; „integrarea curriculumului sprijină elevii să identifice legăturile nu numai între ideile și procesele dintr-un singur domeniu, dar și ideile și procesele din domenii diferite și din lumea din afara școlii“. (McNeil)

Curriculumul integrat presupune:

- combinarea obiectelor de studiu;
- centrarea pe activități de tipul proiectelor;
- relații între concepte, fenomene și procese din domenii diferite;
- corelarea rezultatelor învățării cu situațiile din viața cotidiană;
- unitățile tematice, conceptele și problemele ca principii organizatoare ale curriculumului;
- flexibilitatea în gestionarea timpului școlar și gruparea elevilor.

Inteligență - capacitatea de a rezolva probleme sau de a crea produse care au importanță într-un context cultural particular sau într-o comunitate; problemele ce trebuie rezolvate variază de la crearea unui final pentru o poveste până la anticiparea unei mutări de mat în șah sau până la repararea unei cuverturi; produsele variază de la teorii științifice până la compoziții muzicale și la campanii politice de succes.

(Daniel Goleman, Inteligențe multiple, Noi orizonturi, pag. 15)

Kitsch - un obiect care vădește prost gust și chiar vulgaritate; prostul gust, care se opune bunului gust, înseamnă incapacitatea unei persoane de a diferenția ceea ce este frumos de ceea ce este urât.

Bibliografie

1. Asociația CREATIV, *Ghidul Animatorului socio-educativ*;
2. Asociația Ovidiu Rom, *Fiecare copil în școală în 4 pași*, București, 2008.
3. H. Barbu, E. Popescu, F. Șerban, *Activități de joc și recreativ-distractive*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993;
4. Colleen Bane, *Buna dimineața, mă bucur că ești aici*, *Manualul cadrului didactic pentru întâlnirea de dimineață*, Editura Romedia, București, 2004;
5. Lucian Ciolan, *Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași, 2008;
6. Clarke, J.H., Agne, R.M., *Interdisciplinary High School Teaching, Strategies for integrated learning*, Nedham Heights, Allyn&Bacon, 1977;
7. N. Filoteanu, D. Marian, *Desen artistic și educație plastică - manual pentru clasa a V-a*, pag. 5;
8. Howard Gardner, *Inteligențe multiple - Noi orizonturi*, Editura Sigma, București, 2006;
9. Howard Gardner, *Mintea disciplinată*, Editura Sigma, București, 2005;
10. Daniel Goleman, *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București, 2001;
11. Maurice J. Elias, Steven E. Tobias, Brian S. Friedlander, *Inteligența emoțională în educația copiilor*, Editura Curtea Veche, București, 2002.

Cuprins

Argument	5
Ziua când toți avem 6/7 ani	
Capitolul I	7
Portretul copilului de 6/7 ani	
1. Despre comportamente specifice copilului de 6/7 ani	
2. Despre activități specifice grupei mari pregătitoare	
Capitolul II	19
Parteneriatul grădiniță-școală	
1. Cine este doamna învățătoare?	
2. Drumul către școală poate fi ușor	
3. Expoziții tematice cu produse ale preșcolarilor și elevilor	
4. Expoziții tematice în cadrul unor proiecte derulate în comun	
5. Și eu și tu...pentru ei - lucrul în echipă	
6. În fiecare zi, pentru fiecare copil – Atelierele de vară	
7. Serbări comune organizate cu ocazia unor evenimente consacrate sau din viața comunității	
Capitolul III	27
Pregătirea familiei și comunității pentru clasa I	
Anexe	31
Glosar de termeni	48
Bibliografie	49